

Nr 6.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till lag innefattande bestämmelser om skyldighet för städer och vissa andra samhällen att bekosta fastighetsregisters uppläggande och förande m. m.; given Stockholms slott den 31 december 1915.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1:o) lag innefattande bestämmelser om skyldighet för städer och vissa andra samhällen att bekosta fastighetsregisters uppläggande och förande,

2:o) lag angående ändrad lydelse av 2 § 7:o) och 11:o) i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt,

3:o) lag om ändrad lydelse av 2, 10, 51, 59 och 83 §§ i stadgan den 9 november 1866 om skiftesverket i riket,

4:o) lag angående ändrad lydelse av 21, 26, 27, 28 och 29 §§ i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring,

5:o) lag om ändrad lydelse av 8 § i lagen den 25 maj 1905 rörande avgäld från avsöndrad lägenhet,

6:o) lag om ändrad lydelse av 3 och 6 §§ i lagen den 19 april 1907 angående avlösning av avgäld från avsöndrad lägenhet,

7:o) lag om ändrad lydelse av 7 § i lagen den 31 augusti 1907 angående stadsplan och tomtindelning,

8:o) lag med vissa bestämmelser angående avstyckning och sammanläggning av jordområden i stad,

9:o) lag om ändring i vissa bestämmelser i förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom,

10:o) lag angående upphävande för visst fall av bestämmelser i lagen om inskrivning av tomträtt och vattenfallsrätt samt av fång till sådan rätt, samt

11:o) lag om ändrad lydelse av 58 § i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom.

Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Berndt Hasselrot.

Förslag

till

Lag

innefattande bestämmelser om skyldighet för städer och vissa andra samhällen att bekosta fastighetsregisters uppläggande och förande.

Häri genom förordnas som följer:

I stad skall fastighetsregister enligt de grunder Konungen bestämmer uppläggas och föras på stadens bekostnad.

Det åligge ock köping och annat samhälle på landet, varest finnes tomtindelning såsom i stad, att bekosta fastighetsregisters uppläggande och förande beträffande mark, som efter ty Konungen förordnar skall registreras enligt de bestämmelser, som meddelas för stad.

Stad, som lyder under landsrätt, så ock köping eller annat samhälle på landet, som ovan nämnts, skall likväl ej åligga att svara för kostnaderna för de uppgifter, vilka för registret skola lämnas av den, som för fastighetsboken, eller av vederbörande häradsskrivare eller landskontor, ej heller att, där registret upplägges och föres av förste lantmätaren i länet, ersätta statsverket härav föranledda kostnader.

Till de med registrets uppläggande förbundna kostnader må stad och annat samhälle, som i denna lag avses, efter ty särskilt förordnas erhålla bidrag av statsmedel.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1916.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 2 § 7:o) och 11:o) i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

Härigenom förordnas, att 2 § 7:o) och 11:o) i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt skola erhålla följande ändrade lydelse:

7:o) mål om fastställande av jordebok, om upptagande i eller utslutande ur jordebok av fastighet eller särskild anteckning, om ändring i förhållande, varom uppgift finnes i jordebok införd;

mål, som uppkomma i anledning av fastighetsregisters uppläggande och förande;

de i denna § eljest ej nämnda mål om förmåner, rättigheter och skyldigheter, vilka åtfölja fastighet på grund av dess särskilda natur och egenskap;

11:o) mål om avsöndring från fastighet under enskild äganderätt eller stadgad åborätt;

mål om avgäld från avsöndrad lägenhet, om fördelning av mantal eller utskylder mellan stamfastighet och avsöndrad lägenhet;

mål om avstyckning av område, som ej ingår i tomtindelning;

mål, huruvida fastighet är av beskaffenhet att den må förvärvas av bolag eller förening, mål om tillstånd till ägostyckning;

mål om undantag från tillämpningen av de med avseende å arrende

av viss jord å landet inom Norrland och Dalarne gällande särskilda bestämmelser;

mål om naturminnesmärkens fredande;

Denna lag träder i kraft den 1 september 1916.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 2, 10, 51, 59 och 83 §§ i stadgan den 9 november 1866 om skiftesverket i riket.

Härigenom förordnas, att 2, 10, 51, 59 och 83 §§ i stadgan den 9 november 1866 om skiftesverket i riket skola erhålla följande ändrade lydelse:

2 §.

Är jord å landet oskiftad och vill delägare laga skifte därå erhålla; have där vitsord till.

Ej må dock sådant skifte äga rum å jord, som ingår i tomtindelning i köping eller å annan ort på landet, varest tomtindelning såsom i stad finnes.

10 §.

Huruvida jord skiftas må, som till stad hörer och samfällig är, därom gälle vad särskilt för varje stad kan vara stadgat, eller, då fråga om skifte av sådan jord väckes, varder förordnat.

Har stadsjord blivit genom teg- eller storskifte i flera skiften lagd och vill delägare däri laga skifte erhålla; då bör, så framt ej alla delägarna därom åsämjas, på prövning i varje fall ankomma, huruvida sådant skifte, till ännu större nytta och bekvämlighet för delägarna, må tillåtas.

Ej må dock jord, som ingår i tomtindelning i stad, ingå i skifte efter denna författning.

51 §.

Vad nu rörande rågångar i förening med ägoskiften stadgat är, gälle även, då fråga därom, utan sammanhang med skifte, förekommer; men äge icke tillämpning å gräns för tomt i stad eller köping eller å annan ort på landet, varest tomtindelning såsom i stad finnes.

59 §.

Vad nu rörande ägoutbyte mellan byar och hemman i förening med ägoskifte stadgat är, gälle även, då fråga därom, utan sammanhang med sådant skifte, förekommer, likasom ock då stadsjord möter ägor å landet, eller fråga eljest uppstår om utbyte av stadsjord mot äga å landet.

Jord, som ingår i tomtindelning i stad eller köping eller å annan ort på landet, varest tomtindelning såsom i stad finnes, må ej ingå i ägoutbyte.

83 §.

Hindras ordentlig och formlig skiftesläggning av anlagda ryttare-, soldat- eller båtsmanstorp, eller av sådana till hemman hörande lägenheter, som lagligen därifrån upplåtna blivit, eller av sådana inom skifteslaget belägna utjordar eller urfjällar, vilka tillhöra hemman i annat skifteslag och ej kunna efter stadgandet i 56 § utbytas; då skola dessa lägenheter i skiftet ingå och, efter delningsgrund och gradering, jämgoda utstakas å de ställen, där det till beredande av ett redigt skifte lämpligen ske kan; och gånge med utflyttnings- och odlingskostnaderna, som i 13 kap. stadgat finnes. Ägare av det hemman, varifrån lägenhet blivit under nyttjanderätt på viss tid eller livstid upplåten, före vid skiftet därför talan; börande, vid fråga om utbyte av ryttare-, soldat- eller båtsmanstorp, regementsfullmäktig, efter anmälan från lantmätaren, tillförordnas.

Ingår jord, som från hemman upplåtits, i tomtindelning i köping eller å annan ort på landet, varest tomtindelning såsom i stad finnes, må den ej på sätt i denna § sägs ingå i skifte.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1916.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 21, 26, 27, 28 och 29 §§ i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring.

Härigenom förordnas, att 21, 26, 27, 28 och 29 §§ i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring skola erhålla följande ändrade lydelse:

21 §.

Jordområde, som avsöndras för alltid, skall av lantmätare eller annan i ägomätning kunnig person avfattas å karta, upptagande jämte den avsöndrade jorden sådana fasta punkter och mätningsuppgifter att områdets läge varder fullt bestämt.

Avhandling rörande jordavsöndring för alltid, vilken handling skall innehålla noggrann beskrivning å den avsöndrade jordens storlek, läge och gränser, skall jämte kartan över det avsöndrade området ingivas till Konungens befallningshavande, som har att, därest avhandlingen så väl med hänsyn till avsöndringens storlek som ock i övriga avseenden är med denna lag överensstämmande, meddela fastställelse å avsöndringen.

Innan ärendet av Konungens befallningshavande avgöres må, där så nödigt finnes, yttrande av lantmätare inhämtas.

Önskar sökande återfå för fastställelse av avsöndring ingiven karta, vartill ej enligt de av Konungen om redovisning av lantmäteriförrättningar meddelade föreskrifter koncept skall överlämnas i offentlig myndighets förvar, vare sökanden skyldig gälda kostnad för kopia av kartan.

26 §.

Sedan fastställelse meddelats å avsöndring av lägenhet för alltid, skall, på sätt särskilt är föreskrivet, lägenheten införas i fastighetsregistret.

Med jord eller annan lägenhet, som under äganderätt avsöndras efter vad ovan sägs, skall lagfaras, såsom om fast egendom i allmänhet finnes föreskrivet.

Med avhandlingar om avsöndring av lägenhet från de under stadgad åborätt upplåtna hemman förfares på samma sätt, som då åborätt å sådana hemman överlättes.

27 §.

Avsöndring enligt denna lag må ej äga rum i stad, ej heller i köping eller annat samhälle å landet, såvida fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser föres för samhället i dess helhet.

Å annan ort på landet må avsöndring av område, som ingår i tomtindelning, ej äga rum med mindre området sammanfaller med tomt, som enligt den indelning skall bildas, eller, där i tomt ingå delar av skilda fastigheter, med sådan tomtedel. För genomförande av tomtindelning å sådan ort må avsöndring på ansökan av områdets innehavare kunna medgivas utan hinder därav att avhandling rörande områdets upplåtande icke upprättats eller ingivits; och skall vad denna lag innehåller om storleken av område, som må avsöndras, icke äga tillämpning i avseende å område, varom nu är fråga. Ej heller skall vad denna lag innehåller om förbud i vissa fall mot avsöndring utgöra hinder för avsöndring av område, varom nu är fråga, utan att dock innehavare härigenom må tillkomma vidsträcktare rätt att förfoga över området än vad lag och författning eljest medgiva.

Häftar hemman, varifrån för tomtindelnings genomförande avsöndring ägt rum annorledes än i enlighet med de i allmänhet beträffande avsöndring gällande bestämmelser, för tionde, ränta eller annan sådan avgäld, eller eljest för allmänna utskylder och besvär, i vilkas utgörande den avsöndrade lägenheten icke omedelbart deltager, eller för lån, som av allmänna medel lämnats för beredande av odlingsföretag, eller för förskott av dylika medel för avlösning av frälseränta, och utgör den avsöndrade lägenheten ensam eller tillsammans med vad redan kan vara från hemmanet avsöndrat mera än en femtedel av hemmanets ägovidd, skall i fråga om den avsöndrade lägenhetens ansvar för sådant åliggande vad

i 37 § 3 mom. av förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom är stadgat om avsöndrad lägenhets ansvar för intecknad gäld äga motsvarande tillämpning.

28 §.

Tvister rörande avsöndring av lägenhet från de under stadgad åbo-rätt upplåtna hemman skola upptagas och fullföljas på enahanda sätt som tvister angående dylika avsöndringar från frälse- och skattehemman.

Över Konungens befallningshavandes beslut i fråga, som i 21, 22 eller 27 § omförmäles, må klagan föras i den ordning, som för ekonomimål i allmänhet är stadgad.

29 §.

1 mom. Vad i denna lag är stadgat om hemman skall med den inskränkning, som här nedan sägs, gälla även om hemmansdel, som genom hemmansklyvning eller ägostyckning tillkommit, så ock i tillämpliga delar om varje under särskilt nummer i jordeboken upptagen lägenhet, som ej tillkommit genom avsöndring. Vid ägostyckning å sådan lägenhet skall, i stället för att mantal åsättes varje lott, bestämmas det inbördes förhållande, efter vilket lotterna skola deltaga i utgörandet av lägenhetens allmänna utskylder och besvär.

Är hemmansdel eller lägenhet, som här avses, till läge och beskaffenhet sådan, att den företrädesvis ägnar sig till byggnadstomt, eller består dess värde till huvudsaklig del i vattenfall, fiske eller annan dylik förmån, eller i byggnader, eller andra anläggningar, må ej emot delägares bestridande klyvning äga rum, där den prövas lända honom till förfång.

2 mom. I fråga om klyvning och avsöndring skall vad som gäller om lägenhet, som ej tillkommit genom avsöndring, jämväl tillämpas å för alltid avsöndrad lägenhet; dock att från lägenhet, som sist är sagd, ytterligare avsöndring för alltid må ske utan inskränkning till viss del av ägovidden.

3 mom. Område, som ingår i tomtindelning i stad eller köping eller å annan ort på landet, varest tomtindelning såsom i stad finnes, må ej klyvas eller styckas enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1916; dock att vad i 21 och 26 §§ före den 1 januari 1909 var stadgat om åliggande för Konungens befallningshavande att i sammanhang med fastställelse å avsöndring åsätta lägenheten särskilt namn och nummer samt om antecknande i kronans jordebok av avsöndring skall gälla, där fastställelse å avsöndring ifrågakommer, innan fastighetsregister upplagts för den ort, lägenheten tillhör. Vad i 29 § är föreskrivet angående klyvning av avsöndrad lägenhet skall, utan hinder av vad 31 § innehåller angående äldre lägenheter, jämväl å dem äga tillämpning.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 8 § i lagen den 25 maj 1905 rörande avgäld från avsöndrad lägenhet.

Härigenom förordnas, att 8 § i lagen den 25 maj 1905 rörande avgäld från avsöndrad lägenhet skall erhålla följande ändrade lydelse:

Sedan beslut, som i 5 eller 6 § avses, blivit meddelat, varde, på sätt särskilt är föreskrivet, lägenheten, där sådant tillförenej ägt rum, införd i fastighetsregistret; och skall anteckning om beslutet ske i fastighetsregistret samt, där lägenheten eller dess stamhemman tillhör landet, jämväl i jordeboken.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1916. Å ort, där fastighetsregister då ej finnes, äger lagen dock ej tillämpning, förrän fastighetsregister för den ort blivit upplagt.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 3 och 6 §§ i lagen den 19 april 1907 angående avlösning av avgäld från avsöndrad lägenhet.

Härigenom förordnas, att 3 och 6 §§ i lagen den 19 april 1907 angående avlösning av avgäld från avsöndrad lägenhet skola erhålla följande ändrade lydelse:

3 §.

Har i ärende, varom i 2 § förmäles, lägenhetens ägare styrkt, att ersättning, som för avgäldens avlösning tillkommer hemmanets ägare, till denne utgivits, förordne Konungens befallningshavande att i fastighetsregistret samt, där lägenheten eller dess stamhemman tillhör landet, jämväl i jordeboken skall införas anteckning att avgäldsskyldigheten upphört.

6 §.

Sedan förordnande givits, som i 3 § avses, varde på statsverkets bekostnad meddelande därom genom tryck kungjort så som med Konungens befallningshavandes kungörelser vanligen förfares.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1916.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 7 § i lagen den 31 augusti 1907 angående stadsplan och tomtindelning.

Härigenom förordnas, att 7 § i lagen den 31 augusti 1907 angående stadsplan och tomtindelning skall erhålla följande ändrade lydelse:

Nybyggnad inom kvarter må ej ske utöver gällande tomtgräns. Å område, som enligt gällande tomtindelning utgör en tomt, men varav särskilda delar äro i olika ägares hand, vare nybyggnad ej tillåten. Har tomt bildats genom åtgärd, till vilken enligt lag rättens medgivande skall sökas, vare nybyggnad å tomten i intet fall tillåten, innan sådant medgivande lämnats.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1916.

Förslag

till

Lag

med vissa bestämmelser angående avstyckning och sammanläggning av jordområden i stad.

Häri genom förordnas som följer:

1 KAP.

Om avstyckning av område, som ej ingår i tomtindelning.

1 §.

Från fastighet i stad må område, som ej ingår i tomtindelning, avskiljas till särskild fastighet genom avstyckning på sätt nedan sägs.

2 §.

Avstyckning verkställs av lantmätare eller annan i ägomätning kunnig person, för vilken förordnande utfärdas av Konungens befallningshavande efter ansökan av fastighetens ägare. I fall, då område, som skall avstyckas, blivit till annan överlåtet, äge ock han rätt begära förordnande, som nu sagts. Har sökanden till förrättningsman föreslagit annan än lantmätare eller i stadens tjänst anställd mätningsman, pröve Konungens befallningshavande, huruvida förrättningen kan åt honom anförtros.

Vid förrättningen skola skiftesstadgans föreskrifter rörande annan lantmäteriförrättning än laga skifte äga motsvarande tillämpning, så vitt icke nedan annorlunda stadgas.

3 §.

Avstyckning må verkställas utan biträde av gode män, så vitt icke är fråga om bestämmande av gräns mot fastighet, som ej ingår i avstyckningsförrättningen, eller ock förrättningsmannen eller sakägare finner biträde av gode män erforderligt.

Bestämmas under förrättningens gång, att gode män skola tillkallas, må det ej verka rubbning av åtgärd, som vidtagits därförinnan.

4 §.

Utän hinder av att kungörande och kallelse ej verkställts i den i 22 och 23 §§ skiftesstadgan bestämda ordning må avstyckningsförrättning företagas, därest ägaren av stamfastigheten samt i fall, då område, som skall avstyckas, blivit överlåtet till annan, jämväl denne infinna sig eller av förrättningsmannen blivit bevisligen kallade till förrättningen samt fråga ej är om bestämmande av gräns mot fastighet, som ej ingår i förrättningen.

5 §.

Huru gräns mot fastighet, som ej ingår i avstyckningsförrättningen, skall bestämmas, därom gälle vad i 5 kap. skiftesstadgan sägs om rågångar. Sådant bestämmande skall ej äga rum, där det ej påfordras å någöndera sidan eller av förrättningsmannen aktas nödigt. Gräns mot fastighet utom stadens område må ej bestämmas vid avstyckningsförrättning, med mindre förrättningen verkställas av lantmätare.

6 §.

Avstyckning skall så verkställas, att såväl stamfastigheten som det område, som skall avstyckas, kommer att äga rätt till nödiga vägar.

Servitut till förmån för fastighet, som beröres av förrättningen, må läggas å annan sådan fastighet i den mån sådant är tillåtet vid laga skifte.

Kan väg för område, som skall avstyckas, ej annorledes lämpligen beredas, må området, i den mån för nämnda ändamål erfordras, vid avstyckningen tilläggas rätt till delaktighet i område, som vid lantmäteriförrättning avsatts för gemensamt behov.

7 §.

Förrättningsmannen åligger att föra protokoll över allt, som förekommer vid förrättningen. Har det avstyckade området blivit till annan överlåtelse, skall den därom upprättade avhandling införas i protokollet eller i styrkt avskrift biläggas detta.

8 §.

Har överlåtelse av det område, som skall avstyckas, icke ägt rum, bestämme fastighetens ägare, med iakttagande av vad i detta kapitel är föreskrivet, huru avstyckningen skall verkställas.

Kunna, då fastigheten äges av flera gemensamt, dessa ej förena sig om sättet för avstyckningens verkställande eller finner förrättningsmannen eller, där han biträdes av gode män, förrättningsmännen vad av fastighetens ägare blivit bestämt vara stridande mot föreskrifterna i detta kapitel, varde beslut meddelat att avstyckningen ej kan äga rum.

9 §.

Har det område, som skall avstyckas, blivit till annan överlåtelse, lände den därom upprättade avhandling till efterrättelse.

Träffa sakägarna utöver vad avhandlingen innehåller överenskomelse i ämne, som angår förrättningen, såsom att servitut till förmån för en av styckningen berörd fastighet skall läggas å annan sådan fastighet eller med avstyckat område följa rätt till delaktighet i område, som vid lantmäteriförrättning avsatts för gemensamt behov, skall därom upprättas skriftlig förening, som underskrives av sakägarna och bestyrkes av gode männen eller, där sådana ej biträda vid förrättningen, av förrättningsmannen, samt bilägges protokollet.

Uppkommer mellan sakägarna tvist om den rätt, som enligt avhandlingen eller träffad förening tillkommer en var av dem, hänvisas de att vid vederbörlig domstol utföra sin talan, och vile emellertid förrättningen.

Förekommer ej sådan tvist eller har den blivit avgjord genom laga kraft ägande beslut, undersöka förrättningsmannen eller, där han biträdes av gode män, förrättningsmännen, huruvida vad av sakägarna kan vara

avtalat eller bestämt eller vad berörda beslut innehåller utgör hinder för avstycknings verkställande i enlighet med föreskrifterna i detta kapitel, samt meddele, där sådant hinder finnes föreligga, beslut att avstyckningen icke kan äga rum.

10 §.

Förrättningsmannen åligger att utmärka avstyckningen å karta. Där ej sakägare påyrkar upprättande av fullständig karta, skall avstyckningskarta upptaga allenast det avstyckade området jämte sådana fasta punkter och mätningsuppgifter, att det avstyckade områdets läge blir fullt bestämt. Förrättningsmannen teckne ock å kartan tydlig beskrivning med hänvisning till varje å kartan upptaget område jämte uppgift i vad mån servitut till förmån för en av avstyckningen berörd fastighet lagts å annan sådan fastighet eller med avstyckat område följer rätt till delaktighet i område, som vid lantmäteriförrättning avsatts för gemensamt behov. Kan beskrivningen ej lämpligen införas å avstyckningskartan, har förrättningsmannen att upprätta särskild beskrivning, huru avstyckningen blivit verkställd.

11 §.

Förrättningsmannen skall å marken utstaka och rörlägga skillnadslinjerna mellan stamfastigheten och det avstyckade området, på sätt i 104 § skiftesstadgan föreskrives om skillnadslinjer vid laga skifte, ävensom häröver upprätta fullständig och noggrann beskrivning i enlighet med vad i 52 § skiftesstadgan sägs om rågångs- och rösebeskrivning. Beskrivningen tecknas å kartan eller införes i särskild handling, allt efter som i varje fall prövas lämpligast.

Har vid förrättningen gräns bestämts på sätt i 5 kap. skiftesstadgan sägs, må beskrivningen av sådan gräns tecknas å kartan, där det finnes lämpligt.

12 §.

Sedan skillnadslinjerna mellan stamfastigheten och det avstyckade området ävensom övriga gränser, som vid avstyckningen må hava bestämts, blivit utstakade och rörlagda samt alla till förrättningen hörande frågor i övrigt blivit avgjorda, skall förrättningsmannen å sammanträde

med vederbörande sakägare till sökanden eller annan, som utses av sakägarna, utgiva ett exemplar av kartan och samtliga förrättningshandlingar emot bevis, som bilägges konceptakten, ävensom tillkännagiva att förrättningen är avslutad.

Sakägare, som vill fullfölja talan emot förrättningen, har att inom trettio dagar från dess avslutande till magistraten ingiva sina besvär eller ock på eget äventyr insända dem dit med posten så tidigt, att de före sagda tids utgång komma magistraten tillhanda; och skall underrättelse härom av förrättningsmannen meddelas sakägarna å det sammanträde, varvid förrättningen förklaras avslutad.

Inom samma tid har förrättningsmannen, evad besvär anförts eller icke, att överlämna konceptakten till magistraten.

Vad sålunda stadgats i fråga om klagan över verkställd avstyckning gälle ock i fall, då, på sätt i 8 eller 9 § sägs, beslut meddelats att avstyckning icke kan äga rum; dock att i sådant fall det skall åligga magistraten, där besvär anförts, att infordra förrättningshandlingarna från förrättningsmannen.

13 §.

Då tid för klagan över verkställd avstyckning gått till ända utan att förrättningen klandrats eller ock anförda besvär blivit ogillade genom beslut, som äger laga kraft, har magistraten att, ifall hinder enligt detta kapitel ej möter, meddela fastställelse å avstyckningen ävensom, så vida framställning därom gjorts, åsätta det avstyckade området särskilt namn.

Genom fastställelse å avstyckningen tillkommer ej ägaren vidsträcktare rätt att förfoga över fastigheten än vad lag och författning eljest medgiva.

14 §.

Häftar fastighet, varifrån avstyckning ägt rum i enlighet med bestämmelserna i detta kapitel, för tionde, ränta eller annan sådan avgäld eller eljest för allmänna utskylder och besvär, i vilkas utgörande det avstyckade området icke omedelbart deltagar, eller för lån, som av allmänna medel lämnats för beredande av odlingsföretag, eller för förskott av dylika medel för avlösning av frälseränta, skall i fråga om det avstyckade områdets ansvar för sådant åliggande vad i 37 § 3 mom. av förordningen den 16

16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom är stadgat om av-
söndrad lägenhets ansvar för intecknad gäld äga motsvarande tillämpning.

15 §.

Vad ovan sägs beträffande avstyckning från viss fastighet skall i
tillämpliga delar gälla i fråga om avstyckning från mark, som ej ingår i
fastighetsindelning.

2 KAP.

**Om förändring av tomts område, så ock om sammanläggning
till tomt av områden, som förut ej ingå i tomtindelning.**

16 §.

Vill i stad någon till en tomt sammanlägga flera tomter eller om-
råden, som förut ej ingå i tomtindelning, eller från tomt avstycka viss
del att med annat område sammanläggas till en tomt, eller med tomt
sammanlägga område, som förut ej ingår i tomtindelning, eller tomtedel,
som förvärvats i den ordning gällande författning om jords eller lägen-
hets avstående för allmänt behov föreskriver, söke rättens medgivande
till den åtgärd.

17 §.

Visar ej den, som söker medgivande, varom i 16 § sägs, att genom
laga kraft ägande beslut förordnande meddelats om den tomtbildning,
varom fråga är, varde ansökningen avslagen.

Lag samma vare, där i lagfartsprotokollet finnes antecknat att
klander blivit instämt å fång till område, varom fråga är, eller rätten
därtill eljest finnes tvistig eller sådant område är utmätt eller beslut
meddelat om dess försäljning i den ordning, som om utmätt fast egen-
dom är stadgad.

18 §.

Sammanläggning av tomter må ej av rätten medgivas, utan så är, att sökanden vunnit lagfart å tomterna samt ej mer än en av tomterna är besvärade av beviljad eller sökt inteckning eller ock, där flera av tomterna äro sålunda besvärade, icke någon av dessa häftar för andra inteckningar än sådana, som äro i samma inbördes ordning gällande jämväl i en var av de andra; skolandet vad nu sagts om inteckning tillämpas jämväl beträffande fordran eller annan rättighet, som avses i 11 kap. 2 § jordabalken.

Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning i avseende å sammanläggning till en tomt av områden, som förut ej ingå i tomtindelning.

19 §.

Medgivande att med tomt sammanlägga område, som förut ej ingår i tomtindelning, må ej av rätten lämnas, utan att sökanden vunnit lagfart å såväl tomten som det område, vilket därmed skall sammanläggas; ej heller där sistnämnda område är besvärade av beviljad eller sökt inteckning eller kan jämlikt 11 kap. 2 § jordabalken i sökandens hand häfta för fordran eller annan rättighet.

Vad nu är sagt äge motsvarande tillämpning, där någon vill med tomt sammanlägga tomtedel, som förvärvats i den ordning gällande författning om jords eller lägenhets avstående för allmänt behov föreskriver.

20 §.

Ej må rätten medgiva ägare av tomt att därifrån avstycka viss del att med annat honom tillhörigt område till en tomt förenas, med mindre han erhållit lagfart å tomten och å det område, varmed tomtdelen skall förenas. Söker ägare av tomt att därifrån må avstyckas viss del att med område, som tillhör annan, sammanläggas till en tomt, må ej medgivande därtill lämnas, där ej sökanden erhållit lagfart å tomten samt ägaren av det område, varmed tomtdelen skall förenas, såväl erhållit lagfart å det område som ock, på grund av överlåtelse från sökanden, om lagfart å tomtdelen giort ansökan, vilken förklarats vilande i avbidan på styckningsfrågans avgörande.

Är tomt, därifrån någon del skall avstyckas, besvärad av beviljad eller sökt inteckning, må ej rättens medgivande lämnas, där ej, efter det förordnande meddelats om den tomtbildning, varom fråga är, inteckningshavaren med företeende av inteckningshandlingen i huvudskrift inför rätten samtyckt till avstyckningen; har samtycke givits, skrive rätten bevis därom å inteckningshandlingen. Samtycket vare utan verkan, där ej rätten medger avstyckningen.

Där sådant fall är för handen, att enligt 11 kap. 2 § jordabalken tomt kan i sökandens hand häfta för fordran eller annan rättighet, må ej avstyckning därifrån medgivas förrän efter utgången av den tid, inom vilken enligt nämnda lagrum inteckning skall sökas.

21 §.

Har område förvärvats genom fång, varmed på grund av äldre lag ägaren ej varit skyldig lagfara, vare i fall, som i 18, 19 och 20 §§ avses, lagfart å området ej erforderlig, där ägarens åtkomst inför rätten styrkes.

22 §.

Bifalles ansökning om sammanläggning av flera tomter och är i en eller flera av dem beviljad inteckning, som icke gäller i den eller de andra, skall inteckningen därefter gälla i hela den sålunda bildade tomt. Sammanlägges eljest med tomt, däri inteckning är beviljad, annat område, vare inteckningen gällande jämväl i det område. Varder efter sammanläggningen, men på grund av tidigare rätt till tomt, varmed annat område sammanlagts, ansökan om inteckning gjord eller fullföljd, skall den inteckning, där ansökningen bifalles, fastställas att gälla i hela den nya tomt.

Vad i denna § är stadgat för det fall, att tomt sammanlägges med annat område, skall äga motsvarande tillämpning, där område, som förut ej ingår i tomtindelning, med del av tomt sammanlägges till en tomt, så ock där särskilda områden, som förut ej ingå i tomtindelning, sammanläggas till en tomt.

23 §.

Finnes inteckning i tomt, därav någon del avstyckas och med annat område till en tomt sammanlägges, skall den inteckning ej vidare häfta

vid det avstyckade området; inteckningsansökan, som då avstyckning kommer till stånd är beroende på prövning, skall, så vitt den avser det avstyckade området, anses förfallen. Är fråga om inteckning för fordran, skall ansvaret för fordringens hela belopp vila å den återstående tomten.

24 §.

Om ansökning, som i detta kapitel sägs, så ock om rättens beslut däröver skall anteckning göras i lagfartsprotokollet. Skall enligt vad i 22 eller 23 § sägs inteckning gälla jämväl i annat område än det, vari den beviljats, eller upphöra att gälla i visst område eller ansökan om inteckning anses till någon del förfallen, göre rätten anteckning därom i inteckningsprotokollet.

3 KAP.

Om sammanläggning av områden, som ej ingå i tomtindelning.

25 §.

Områden i stad, som ej ingå i tomtindelning och av vilka vart och ett i fastighetsregistret upptagits såsom särskild fastighet, må, därest de kommit i en ägares hand, efter ty här nedan sägs sammanläggas till en fastighet.

Sammanläggning enligt bestämmelserna i detta kapitel vare dock icke tillåten, om fastigheterna icke innehavas med samma rätt eller om de höra till skilda församlingar, ej heller därest fastigheterna efter sammanläggningen icke skulle komma att utgöra ett sammanhängande område.

26 §.

Ansökning om sammanläggning, som i 25 § sägs, skall göras hos rätten.

Bestämmelserna i 17 § andra stycket samt 18 och 21 §§ i fråga om villkoren för sammanläggning, varom där är fråga, i 22 § om verkan av sådan sammanläggning och i 24 § om anteckning i lagfarts- eller

inteckningsprotokollet i ärende, som i sagda § avses, skola äga motsvarande tillämpning beträffande sammanläggning, varom i detta kapitel stadgas.

27 §.

Bifalles ansökning om sammanläggning enligt bestämmelserna i detta kapitel av skilda fastigheter och häftar någon av dem för frälseränta, för lån, som av allmänna medel lämnats för beredande av odlingsföretag, för förskott av dylika medel för avlösning av frälseränta eller för avgäld, den där enligt lagen den 25 maj 1905 rörande avgäld från avsondrad lägenhet skall utgå, svare hela den sålunda bildade fastigheten för räntan, lånet, förskottet eller avgälden.

28 §.

Har någon av de fastigheter, varom fråga är, andel i samfällighet eller i annan särskild rättighet eller förmån, som ej tillkommer övriga fastigheter, medför sammanläggningen ej för den nybildade fastigheten vidsträcktare rätt därutinnan än som förut tillkommit förstnämnda fastighet.

4 KAP.

Särskilda bestämmelser.

29 §.

Vad i denna lag är stadgat om ägare avser jämväl den, som innehar jord under ständig besittningsrätt eller såsom fideikommiss.

30 §.

Då fastställelse meddelats å avstyckning eller ansökning, som i 2 eller 3 kap. avses, blivit bifallen, skall myndighet, som meddelat beslutet, ofördröjligen därom underrätta den, som för fastighetsregistret. Beslut, varigenom ansökning, som avses i 2 kap., blivit bifallen, skall av rätten

tillika kungöras den myndighet, som har att pröva frågor om jämkning i gällande tomtindelning.

31 §.

Vad i denna lag är stadgat för stad skall ock gälla för köping och annat samhälle på landet, såvida fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser föres för samhället i dess helhet.

Bestämmelserna i 2 kap. skola gälla även för annan ort på landet, där tomtindelning såsom i stad finnes.

32 §.

Vad enligt 1 kap. ankommer på magistrat skall för Stockholm fullgöras av överståthållarämbetet och för stad, som lyder under landsrätt, ävensom för köping eller annat samhälle på landet, där bestämmelserna i sagda kapitel äga tillämpning, av Konungens befallningshavande.

33 §.

Över beslut, som jämlikt denna lag meddelats av magistrat eller Konungens befallningshavande, må besvär anföras i den ordning, som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd.

34 §.

Genom denna lag upphäves lagen den 26 maj 1899 angående förändring av tomts område. Förekommer i lag eller särskild författning hänvisning till bestämmelse i nämnda lag, skall motsvarande bestämmelse i den nya lagen tillämpas.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1916.

Bestämmelserna i 3 kap. ävensom i första punkten av 30 § skola dock tillämpas först sedan fastighetsregister upplagts för vederbörande stad eller ort.

Beträffande jämkning i tomtindelning, varom hos vederbörande myndighet ansökan gjorts eller fråga eljest företagits innan den nya lagen trätt i kraft, skola bestämmelserna i 2 kap. gälla, såvida lagen den 26 maj 1899 varit å den jämkning tillämplig. Sökes till åtgärd, som i 16 § avses, rättens medgivande ändå att sådant med hänsyn till äldre lag icke är erforderligt, må medgivande till åtgärden lämnas, om de i 2 kap. för medgivande till dylik åtgärd stadgade förutsättningar äro för handen; och skola för sådant fall bestämmelserna i sagda kapitel jämväl i övrigt i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Förslag

till

Lag

om ändring av vissa bestämmelser i förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom.

Häri genom förordnas:

dels att bestämmelserna i 9 § av förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom om skyldighet för den, som söker lagfart å gård eller tomt, att visa, i vilket kvarter och vid vilka gator tomten är belägen samt tomtens ytinnehåll och längden av dess särskilda sidor, och i 11 § om anmärkande i lagfartsbevis av tomts läge och storlek icke skola äga tillämpning, där uppgift i dessa hänsenden införts uti den i 18 § nämnda bok samt, vad angår uppgiften om tomts ytinnehåll och längden av dess särskilda sidor, denna uppgift grundas å mätning, som till följd av Konungens förordnande skall härutinnan äga vitsord;

dels ock att 6 och 9 §§ i förenämnda förordning skola erhålla följande ändrade lydelse:

6 §.

1 mom. Är lagfart sökt på grund av testamente, dom eller annan handling, som ej vunnit laga kraft, må ansökningen icke bifallas förr än det visas, att handlingen blivit ståndande.

2 mom. Har egare av hemman till annan överlåtelse del därav med viss till gränserna bestämd ägovidd att såsom hemmansdel ägas, må lagfart å sådan överlåtelse ej beviljas förr än ägostyckning å hemmanet blivit fastställd.

Lag samma vare beträffande sådan överlåtelse, som avser ägostyckning från lägenhet, vilken ej tillkommit genom avsöndring.

Å överlåtelse, varigenom jord eller annat från hemman eller lägenhet

avsöndrats, må lagfart ej beviljas förr än fastställelse å avsöndringen meddelats.

3 mom. Har ägare av fastighet i stad därav till annan överlåtitt visst till gränserna bestämt område, som ej ingår i tomtindelning, må lagfart å fånet ej beviljas förr än fastställelse meddelats å ägostyckning av fastigheten eller å avstyckning av det överlåttna området.

Vad sålunda stadgats om stad skall ock gälla om köping och annat samhälle å landet, såvida fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser föres för samhället i dess helhet.

9 §.

Den, som söker lagfart å gård eller tomt i stad, vare pliktig att visa, i vilket kvarter och vid vilka gator tomten är belägen samt tomtens yt-innehåll och längden av dess särskilda sidor.

Har ägare av tomt i stad till annan överlåtitt visst till gränserna bestämt område därav, må lagfart å den överlåtelse ej beviljas förr än området blivit från tomten avstyckat.

Vad nu är stadgat om stad skall ock gälla om köping och annan ort, varest tomtindelning såsom i stad finnes.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1916. Bestämmelserna i 6 § 3 mom. skola dock icke tillämpas beträffande överlåtelse, som ägt rum före nämnda dag; ej heller skall vad i 6 § 2 mom. föreskrives om avsöndring äga tillämpning i fråga om avsöndring, som skett före den 1 januari 1897.

Förslag

till

Lag

angående upphävande för visst fall av bestämmelser i lagen om inskrivning av tomträtt och vattenfallsrätt samt av fång till sådan rätt.

Härigenom förordnas, att bestämmelserna i 4 § av lagen om inskrivning av tomträtt och vattenfallsrätt samt av fång till sådan rätt om skyldighet för den, som söker inskrivning av tomträtt, att visa tomtens läge enligt den för området upprättade planen samt tomtens ytinnehåll och längden av dess särskilda sidor och i 12 § om anmärkande i tomträttsbevis av tomtens läge och storlek icke skola äga tillämpning, där uppgift i dessa hänseenden införts uti den i 16 § nämnda bok samt, vad angår uppgiften om tomts ytinnehåll och längden av dess särskilda sidor, denna uppgift grundas å mätning, som till följd af Konungens förordnande skall härutinnan äga vitsord.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1916.

Förslag

till

Lag**om ändrad lydelse av 58 § i förordningen den 16 juni 1875
angående inteckning i fast egendom.**

Härigenom förordnas, att 58 § i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom skall erhålla följande ändrade lydelse:

Vad här ovan om servitut är sagt avser icke servitut, som uppkommer vid laga skifte eller ägostyckning eller vid avstyckning av område, som ej ingår i tomtindelning.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1916.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 7 maj 1915.

Närvarande:

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Hasselrot anmälde det av särskilda sakkunniga den 31 december 1914 avgivna betänkande med förslag till förordning angående fastighetsregister för stad ävensom till andra därmed sammanhängande författningar samt anförde:

»Sedan lagberedningen i underdånig skrivelse den 31 december 1907 hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes gå i författning om utarbetande av föreskrifter angående registerföring av fastigheter i stad, motsvarande det jordregister för landet, vartill då förelåg förslag och angående vilket bestämmelser sedermera utfärdats den 13 juni 1908, uppdrog Eders Kungl. Maj:t den 15 maj 1908 åt särskilda kommitterade att dels utarbeta förslag till föreskrifter angående registerföring av fastigheter i stad, dels ock utreda, i vilken omfattning dessa föreskrifter borde vinna tillämpning jämväl å sådana orter å landsbygden, för vilka funnes tomtindelning så-

som för stad. Dessa kommitterade avgåvo den 30 september 1911 betänkande med förslag till stadganden i ämnet. Med föranledande av innehålllet i yttranden, som avgåvos över berörda förslag, uppdrog Eders Kungl. Maj:t genom beslut den 27 juni 1914 åt mig att tillkalla sakkunniga personer att inom justitiedepartementet biträda med omarbetning av förslaget och, sedan jag på grund av detta bemyndigande den 15 juli 1914 tillkallat sådana sakkunniga — 1914 års kommission angående fastighetsregister med mera — hava dessa den 31 december 1914 avgivit betänkande, innefattande förslag till förordning angående fastighetsregister för stad ävensom till andra därmed sammanhängande författningar, bland vilka senare förslag återfinnas förslag till

lag med vissa bestämmelser angående fastighetsregister;

lag angående ändrad lydelse av stadgandet i 2 § under 7:o) av lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt;

lag om ändrad lydelse av 2, 10, 51, 59 och 83 §§ i stadgan den 9 november 1866 om skiftesverket i riket;

lag angående ändrad lydelse av 21, 26, 29 och 30 §§ i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring;

lag om ändrad lydelse av 8 § i lagen den 25 maj 1905 rörande avgäld från avsöndrad lägenhet;

lag om ändrad lydelse av 3 och 6 §§ i lagen den 19 april 1907 angående avlösning av avgäld från avsöndrad lägenhet;

lag om ändrad lydelse av 7 § i lagen den 31 augusti 1907 angående stadsplan och tomtindelning;

lag med vissa bestämmelser angående avstyckning och sammanläggning av jordområden i stad;

lag om ändring av vissa bestämmelser i förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom;

lag angående upphävande för visst fall av bestämmelser i lagen om inskrivning av tomträtt och vattenfallsrätt samt av fång till sådan rätt;

lag rörande ändrad lydelse av 58 § i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom.

Genom beslut den 31 december 1914 har Eders Kungl. Maj:t anbefallt kammarkollegiet att avgiva underdånigt utlåtande över kommissionens förslag till lag angående ändrad lydelse av 21 och 29 §§ i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring. Sedan lantmäteristyrelsen den 2 februari 1915 till Eders Kungl. Maj:t inkommit med underdånig framställning angående ändrad lagstiftning i

fråga om förfarandet vid avsöndring av jord, har Eders Kungl. Maj:t vidare genom beslut den 5 februari 1915 anbefallt kammarkollegiet att vid besvarande av den nådiga remissen av den 31 december 1914 jämväl taga lantmäteristyrelsens nyssnämnda framställning i övervägande. Kammarkollegiet har den 4 maj 1915 inkommit med underdånigt yttrande i ämnet.

I ärendet föreligger slutligen en underdånig skrift av den 30 april 1915 från svenska stadsförbundet.

Beträffande förslaget till lag med vissa bestämmelser angående fastighetsregister har svenska stadsförbundet i sin ovannämnda skrift anfört:

Förslaget till lag med vissa bestämmelser angående fastighetsregister.
Svenska stadsförbundet.

De sakkunniges beräkningar rörande kostnaderna för registrets första uppläggande och därmed sammanhängande arbeten gjorde naturligtvis blott anspråk på approximativ giltighet. För flera av de betydelsefullare posterna hade fasta beräkningsgrunder alldeles saknats. Innan några praktiska försök företagits för utrönande av omfattningen och den närmare beskaffenheten av det arbete, som i olika städer komme att krävas, torde det i själva verket vara alldeles omöjligt att komma längre än till mer eller mindre väl grundade förmodanden i kostnadsfrågan. Erfarenheterna från jordregistret visade, huru vanskligt det vore att bygga på så lösa grunder. Nödig försiktighet syntes därför bjuda, att register enligt förslaget försöksvis upplades för ett antal typiska samhällen eller delar av sådana, innan grunderna för kostnadernas utgörande och statsbidragens utgående definitivt fastställdes. Först efter sådana försök vore det möjligt att med någon grad av visshet bedöma de ekonomiska konsekvenserna samt mellan samhällena och staten avväga bördorna på ett skäligt och rättvist sätt. Fixerades däremot statsbidraget redan nu, torde följden bliva, att vederbörande samhällen ensam nödgades bära alla oberäknade kostnadsökningar, även om dessa, såsom ingalunda syntes uteslutet, stege till högst avsevärda belopp. Därigenom skulle uppenbarligen de ekonomiska förutsättningar, från vilka lagstiftningen utgått, i verkligheten förryckas till stadssamhällenas nackdel.

Utan att ingå på frågan, huruvida det överhuvud kunde anses billigt att städerna i olikhet med landskommunerna skulle åläggas att själva vidkännas en betydande del av kostnaderna för det nya underlaget till fastighetsboken, ville förbundet nu, liksom i sitt yttrande över 1911 års förslag, framhålla, att denna grundsats i varje fall icke med något fog syntes kunna göras gällande vare sig mot städer under landsrätt eller mot lands-

bygdens stadsliknande samhällen. I avseende å domstolsväsendet intoge dessa samhällsbildningar alldeles samma ställning som den egentliga landsbygden. Rättsskipningen vore alltså här uteslutande en statens angelägenhet, och någon anledning att frångå denna regel beträffande de för lagfarts- och inteckningsväsendets modernisering erforderliga åtgärderna hade ej av de sakkunnige angivits och torde heller ej förefinnas. Visserligen vore det sant, att det fastighetsregister, som skulle uppläggas för ifrågasvarande samhällen, vore mera detaljerat samt följaktligen dyrbarare än landsbygdens jordregister, men detta berodde på de skärpta fordringar, som ur rättssäkerhetens synpunkt måste ställas på redovisningen av värdefullare mark, och icke därpå, att samhällena såsom sådana bereddes större nytta av fastighetsregistret än landskommunerna av jordregistret. Anledning funnes alltså ej att uppgiva det från förbundets sida tidigare uttalade önskemålet, att staten helt och hållet eller åtminstone till huvudsaklig del övertog utgifterna för fastighetsregistreringen i berörda samhällen. För den händelse detta önskemål ej skulle vinna beaktande, syntes det i allt fall icke böra komma ifråga, att samhällena skulle bekosta den löpande registerföringen, när denna ej kunde bestridas av förste lantmätare. Fullgjorde vederbörande förste lantmätare för vissa samhällen denna uppgift utan ersättning, uppkomme tydligen en orättvisa, om andra samhällen, som till följd av omständigheter, varöver de ej rådde, fått särskild registerförare förordnad, skulle nödgas betala denne. Vidare måste det anses olämpligt att göra köpingarnas och municipalsamhällellenas rätt till statsbidrag beroende av huruvida fastighetsregister såsom för stad där upplagts före 1918 års utgång. Omständigheter kunde helt visst tillstöta, som förhindrade arbetets påbörjande eller slutförande inom utsatt tid, utan att samhället kunde göras ansvarigt därför. Och samhällen, som bildades så sent, att fastighetsregister omöjligen kunde fullbordas före 1918, eller som tillkomme efter nämnda tidpunkt, skulle med kommissionens förslag helt och hållet utestängas från allt bidrag, när fastighetsregister skulle uppläggas för dem.

Beträffande städernas rätt till statsbidrag för fastighetsregistret innehöle dessutom förslaget en inskränkande bestämmelse, som syntes föga motiverad. Dyligt bidrag skulle nämligen ej utgå för registrering av område, som efter 1915 införlivats med vederbörande stad. Såsom skäl för denna inskränkning anförde de sakkunnige huvudsakligen, att, sedan jordregistret hunnit fullbordas, hade inkorporeringsområdet redan en gång undergått registrering på statens bekostnad, varför det ej vore lämpligt

att ånyo betunga statsverket med utgifter för likartat ändamål. Däremot kunde invändas, att jordregistret icke torde hinna uppläggas för alla rikets landskommuner före 1915 års utgång. I de fall, då jordregister ej funnes för område, som inkorporerats, syntes därför icke under några förhållanden anledning föreligga att ej medgiva statsbidrag för områdets inarbetande i stadens fastighetsregister. Men även om området redovisats i jordregistret för landet, så underginge därför det arbete, som erfordrades för dess registrering enligt de för stad gällande grunderna, ingalunda en minskning, som ens tillnärmelsevis motsvarade de kostnader, vilka statsbidraget enligt förslaget avsåge att täcka. Ifrågavarande inskränkning i rätten till statsbidrag syntes därför böra bortfalla.

Kommissionen har angivit de av densamma gjorda kostnadsberäkningarna såsom approximativa. Att beräkningarna så äro beror på flera omständigheter. För flera samhällen saknas arealuppgifter och beträffande åtskilliga samhällen, för vilka sådana uppgifter förelegat, hava dessa ansetts mindre tillförlitliga. Med avseende å dessa uppgifter förekommer tillika, att man icke känt hur stor del av arealen utgjorts av tomter och av andra fastigheter eller områden, ej heller antalet fastigheter. Man har ock saknat kännedom om omfattningen och beskaffenheten av det kartmaterial, som beträffande de olika samhällena vore att tillgå. Av betydelse för kostnadsfrågan är ock graden av den oreda, som, efter vad i betänkandet den 30 september 1911 upplyses, i ett stort antal städer råder isynnerhet beträffande de ej i tomter indelade områdena. För att i nu angivna hänseenden erhålla fullt tillförlitlig utredning skulle krävts ett arbete, i det närmaste av samma omfattning som uppsamlandet av material för registret och detta materials bearbetande, en utredning, som naturligen ej lämpligen kunnat företagas. Som bekant hava kostnaderna för uppläggandet av jordregister för rikets landsbygd visat sig betydligt överstiga vad härför beräknats, och kommissionen har, efter vad jag inhämtat, sökt draga lärdom av detta förhållande vid sina beräkningar. Den av kommissionen beräknade summa för kostnaden för det egentliga registreringsarbetet eller 516,000 kronor, kostnad för blanketter till samma arbete oberäknad, lärer enligt kommissionens mening snarare komma att visa sig för hög än för låg. Med avseende å berörda belopp 516,000 kronor må anföras: Vid förarbetet för fastighetsregisters åstadkommande skola dels anteckningar göras ur fastighetsboken, dels från byggnadsnämnden införskaffas uppgifter om tomterna i samhället,

Departement-
schefen.

dels ur fastighetstaxeringslängderna hämtas uppgifter angående stadsägor, dels göras förteckning över de i stadens vård befintliga kartor med tillhörande handlingar, dels införskaffas uppgifter å hos lantmäteristyrelsen och i lantmäterikontoren förvarade kartor och handlingar, dels ock genom kungörelse en var, den där innehar kartor eller delningshandlingar rörande fastighet i staden eller förvärvat sådan fastighet utan att hava lagfarit sitt fång, uppmanas att lämna uppgift därom. Sedan materialet sålunda hopsamlats, skall detta ytterligare bearbetas och slutligen registreringen företagas. Det dyrbaraste arbetet måste utgöra hopsamlandet och bearbetandet av materialet och det billigare själva införingen i registret. För arbetet måste säkerligen i flera fall tillfälliga arbetskrafter anlitas såväl för magistraten, den som för fastighetsboken, byggnadsnämnden och den tjänsteman, vilken innehar taxeringslängderna, som för stadsingenjörskontoret där sådant finnes; upprättande av förteckningar över hopsamlat material m. m. måste ock draga kostnader. Härtill kommer ersättning till förrättningsmannen, där såsom sådan förordnats person, som ej är i samhällets tjänst. I de flesta fall torde hopsamlat material utgöra summariska avskrifter från befintliga längder och register, och för större städer med många fastigheter torde tidsåtgången för registreringen per fastighetsenhet därför bliva mindre, men i ej oväsentlig del torde denna även föregås av arbetsamma efterforskningar. Vid det registreringsarbete, som utförts vid Stockholms stadsingenjörskontor för uppläggande av nya tomtböcker, har man funnit att den tid, som åtgår för hopsamlandet av material och registreringsarbetet m. m., i genomsnitt belöpt sig till en timme per registerenhet. Om man — såsom kommissionen efter vad jag inhämtat gjort — för beräkning av antalet registerenheter utgår från förhållandena i Stockholm med en areal av cirka 10,000 hektar och ett antal fastigheter av omkring 13,500 — inom Brännkyrka är jorddelningen långt driven, och man kan icke gärna antaga att i genomsnitt fastigheterna i andra samhällen i riket hava mindre areal än därstädes — skulle antalet fastigheter för hela arealen av ifrågavarande samhällen utgöra omkring 250,000. Med antagande att man i genomsnitt i Sveriges städer och andra samhällen måste betala ifrågavarande arbete med omkring 2 kronor per timme, skulle kostnaderna för utförandet av själva registreringsarbetet uppgå till omkring 500,000 kronor. Till detta belopp böra läggas kostnader för kungörelser i tidningar samt för skrivmaterial och papper (dock ej registerblanketter), och torde dessa kostnader säkerligen ej överstiga 16,000 kronor. Nu är det ju sannolikt, att antalet fastigheter i förhål-

lande till arealen i övriga städer och samhällen i genomsnitt ej är så stort som i Stockholm, ävensom att arbetet kan erhållas för lägre kostnad än 2 kronor för timme, men dessa förhållanden äro ju endast ägnade att stärka beräkningarna. Man vågar därför hoppas att den beräknade summan, 516,000 kronor, skall visa sig tillräcklig.

De stadskärnan omgivande områdena finnas vanligen redovisade å lantmäterikartor eller andra avstyckningskartor. För registerkartan, som i stort sett endast behöver innehålla gränser och vägar och ej mindre byggnader m. m., böra dessa kartor vara tillfyllest i avseende på noggrannhet. Där det ej finnes några kartor, måste visserligen dylika upprättas, men uppgörandet av dem bör ej draga samma kostnad som nymätning av ett område i allmänhet kräver, enär ej alla eljest å en karta förekommande föremål skola upptagas å registerkarta av föreslagen beskaffenhet. De närmast stadskärnan befintliga delarna av stadsägorna torde vanligen vara mera sönderstyckade än delarne i de yttre partierna, vadan gränspunkternas antal per ytenhet räknat får antagas vara större i de förra områdena än i de senare. Men å andra sidan torde för dessa små fastigheter gränspunkterna i flera om ej rentav de flesta fall vara försvunna; mätningen där måste därför så tillgå, att gränserna, sedan stomkarta erhållits, insättas å kartan med ledning av befintliga avstyckningskartor eller eljest förefintliga uppgifter om gränzers läge, vadan dessa gränspunkter sålunda ej alltid komma att var för sig inmätas utan i stället inkonstrueras. Sammanhängande områden kunna även vara delvis uppmätta och mellan dessa delar liggande mindre partier vara i saknad av karta; i sådana fall måste grundstommen göras med detaljkomplettering beträffande vissa områden och med senare inkonstruering av gränslinjer efter det grundkartan uppgjorts. För stora delar av utstyckad mark torde endast gränspunkterna för den ursprungliga egendomen eventuellt kunna uppmätas och gränspunkterna för de avstyckade delarne få senare inkonstrueras med ledning av ägostycknings- eller avsöndringskartor.

För den provisoriska karta över Brännkyrka, som Stockholms stad låter uppgöra, kunna enligt uppgift nymätningens kostnaderna beräknas till omkring 35,000 kronor, om hänsyn tages till allenast sådana nymätningar, som erfordras för erhållande av en dylik provisorisk karta (beträffande Brännkyrka hava nymätningarna för att sedermera åstadkomma en slutgiltig exakt karta inriktats efter en vidlyftigare plan). För den provisoriska kartan lærer nymätning erfordras beträffande omkring 20 % av området. Denna provi-

toriska karta skall innehålla åtskilligt mer än vad en registerkarta enligt förevarande förslag nödvändigtvis måste innehålla. Om sålunda en fullständig mätning av 20 % av området (hela Brännkyrka innehåller omkring 7,000 hektar) eller c:a 1,400 hektar kostar 35,000 kronor, komma i genomsnitt på varje hektar 25 kronor. Men då registerkartan i stort sett endast skall innehålla fastighetsgränser, vägar och vattendrag, kan man anse, att kompletteringsmätningen för att åstadkomma en dylik fullt väl kan ske för halva priset. För hektar stadsägoområde torde sålunda för registerkarteändamål en beräknad kostnad av 12 kronor vara fullt tillräcklig. Då stadsägornas areal uti ifrågavarande samhällen torde utgöra omkring 85 procent av deras hela areal, skulle, under antagande att man måste nymäta omkring 20 % härav, nymätningen komma att omfatta 17 % av samhällenas hela areal. Men då även någon mindre kompletteringsmätning av de tomtindelade områdena kan erfordras, har kommissionen antagit att 20 % av hela arealen kommer att nymätas och beräknat hela mätningskostnaden till i runt tal 450,000 kronor.

Efter den kännedom man har om olika städers kartmaterial torde i allmänhet beträffande stadskärnan finnas en stomkarta, som kan läggas till grund för registerkartan, och vilken för registerkarteändamål torde vara tillfyllest. För omgivningarna skola konnexioner till ifrågavarande stomme göras. I åtskilliga städer finnes redan triangelnät ordnat, och bör detta i sådant fall tjäna till ledning för stomkartan för hela staden sålunda att man på de detaljkartor, å vilka triangelpunkterna komma, genom mätningar orienterar in dessa punkter och sedan fördelar kartmaterialet så att detaljkartorna stämma ihop med varandra och samtidigt de å detaljkartorna inorienterade triangelpunkter placeras i sina rätta lägen efter triangelpunkternas koordinater. De stadskärnan omgivande områdena finnas på sätt redan är nämnt vanligen redovisade å lantmäterikartor eller andra avstyckningskartor, och böra dessa, transponerade där så erfordras i den använda skalan, i så stor omfattning som möjligt komma till användning vid registerkartans åstadkommande. Där triangelpunkter ej finnas och man ej vill påkosta upprättandet av ett huvudtriangelnät för samhället, vilket emellertid lär kunna åstadkommas för en ringa kostnad, kan man göra ett grafiskt stomnät, så att ej alltför stora avvikelser och svårigheter yppa sig vid sammansättningen av alla de olika kartorna till en karta. Inorienteringen av fixpunkterna å detaljkartorna samt eventuella transponeringar av kartor ävensom konnekteringsarbetet vid fördelandet av detaljkartornas fel vid gränserna samt registerkartans upp-

ritande m. m. kunna i genomsnitt beräknas låta sig göra efter ett pris av 2 kronor för hektar, däri även inberäknad kostnaden för nödig stommätning. Ett exempel härpå kan hämtas från kostnaderna för upprättandet av omnämnda karta över Brännkyrka. Kostnaderna för sammansättning av färdigmätt kartmaterial med orienteringsmätningar ävensom för uppgörandet av det för kartan nödiga antalet triangelpunkter kunna nämligen för Brännkyrka beräknas uppgå till cirka 14,000 kronor, vilket för Brännkyrkas areal av cirka 7,000 hektar utgör omkring 2 kronor för hektar. För Göteborg är en provisorisk översiktskarta i skala 1 : 4,000 redan upprättad, vilken verkstälts i avbidan på en fullt exakt karta, grundad på fullt genomförd triangelmätning. För denna provisoriska karta, som ej är gjord med samma anspråk på noggrannhet som kartan för Brännkyrka, har nyss berörda kostnad varit billigare och torde ej nämnvärt hava överstigit 1 krona 50 öre för hektar. Då emellertid kartmaterialet torde vara ganska bristfälligt i åtskilliga av Sveriges städer, vilket även måste försvåra arbetet för sammansättningen av registerkartan, har kommissionen antagit kostnaden för ifrågavarande arbete böra upptagas till ett pris av i genomsnitt 2 kronor för hektar, eller för all jord, varöver registerkarta skall upprättas, till omkring 372,000 kronor.

Jag har så utförligt som skett yttrat mig angående nu omförmälda av kommissionen upptagna kostnadsposter för att framhålla, att desamma grunda sig på erfarenhet från mätningar i Stockholm och Göteborg samt med denna erfarenhet såsom utgångspunkt beräknats så högt, att någon större fara för att kostnaderna sedermera skola visa sig överstiga de beräknade icke synes föreligga. Jag vill i detta sammanhang erinra om att den post, som av kommissionen upptagits till 516,000 kronor, i kommittébetänkandet den 30 september 1911 beräknats till allenast 180,000 kronor. Det av kommissionen föreslagna statsbidraget, högst 10 kronor för hektar icke vattentäckt mark, synes mig därför fullt tillräckligt, och att uppskjuta frågan om statsbidragets storlek tills större erfarenhet vunnits angående registreringskostnaderna synes mig icke lämpligt, vadan svenska stadsförbundets erinringar i nu ifrågavarande avseende enligt min mening icke böra föranleda frångående av förslaget.

De stadsliknande samhällena på landsbygden hava visserligen icke att bekosta utgifterna för sitt rättsväsen, men de hava samma skyldighet att låta upprätta kartor över stadsplaner, kvarter och tomter, som av ålder ålegat städernas invånare. Under sådana förhållanden synes det mig ej

kunna ifrågasättas, att staten skall bekosta de för fastighetsregistrets upprättande nödiga mätningar och åstadkommandet av registerkartor. Övriga kostnader för registret av beskaffenhet att enligt förslaget skola gäldas av samhällena torde bliva jämförelsevis obetydliga och samhällena gottgjorda genom det beräknade statsbidraget.

I fråga om bestämmelsen i 2 § andra stycket av förevarande lagförslag vill jag i anledning av innehållet i svenska stadsförbundets skrift erinra därom, att enligt samma bestämmelse ett område skall hava vid utgången av år 1915 tillhört ett samhälle, för att rätt till statsbidrag skall förefinnas.

Vad svenska stadsförbundet anfört till stöd för sin hemställan, att de av kommissionen föreslagna bestämmelserna till begränsning av statsverkets kostnader för registreringen måtte utgå, anser jag icke böra medföra sådan ändring i förslaget, men då bestämmelserna avfattats under förutsättning, att lagen komme att utfärdas under år 1915, och så ej kan ske, finner jag tidsbestämmelsen 1918 böra ändras till 1919.»

Departementschefen redogjorde vidare för innehållet i svenska stadsförbundets skrift i övrigt samt förklarade, att detsamma enligt hans mening icke borde föranleda ändring i kommissionens förslag.

Förslaget till lag angående ändrad lydelse av vissa §§ i lagen om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring.

Beträffande lantmäteristyrelsens ovannämnda framställning yttrade härefter departementschefen:

»Ut i skrivelse den 28 maj 1914 hade förste lantmätaren i Stockholms län anhållit, att lantmäteristyrelsen ville vidtaga erforderliga åtgärder för att inom den närmaste framtiden få en förbättrad avsöndringslagstiftning till stånd, samt därvid anfört huvudsakligen följande.

Lantmäteristyrelsen.

Det torde icke råda mer än en mening därom, att jordavsöndringsförfarandet icke uppfyllde de krav på ordning, reda och rättssäkerhet, som man hade rätt att ställa på ett jorddelningsinstitut i våra dagar. Orsaken härtill finge sökas dels i det sätt, på vilket gällande bestämmelser tillämpades, dels ock i vissa brister i lagstiftningen. En reformering av avsöndringsväsendet vore därför av behovet påkallad och detta ju förr desto hellre, helst missförhållandena vore sådana, att det måste betecknas såsom synnerligen oklokt och för en ordnad fastighetsbildning skadligt att längre fortsätta i de gamla hjulspåren.

Skiftesstadgekommittén hade visserligen i sitt förslag till ändrad skifteslagstiftning framställt förslag till avsöndringsväsendets ordnande på ett mer tillfredsställande sätt, men då denna lagstiftning av allt att döma icke

kunde väntas vinna sin lösning inom den närmaste framtiden, syntes av-
söndringsväsendet böra ordnas oberoende av berörda lagstiftning, synner-
ligast som några olägenheter icke kunde vara förenade med att så skedde,
under det varje uppskov därmed medförde ökad oreda. Vad särskilt
Stockholms län vidkomme, framträdde bristerna på ifrågavarande område
i allra högsta grad.

Jämlikt 21 § i lagen om hemmansklyvning, ägostyckning och jord-
avsöndring stadgades, att avhandling rörande jordavsöndring för alltid skulle
innehålla så noggrann beskrivning å den avsöndrade jordens storlek, läge
och gränser, att någon osäkerhet därom ej kunde uppstå. Det vore emel-
lertid ett allmänt känt förhållande, att olika meningar gjort sig gällande
i olika län med avseende på vad som kunde anses erforderligt för att ett
område skulle anses vara så bestämt, att någon osäkerhet ej kunde upp-
stå om dess storlek, läge och gränser. Något enhetligt förfarande hade
icke förekommit, utan hade en befälningshavande uppställt vissa fordringar
och en annan andra. Att endast genom en beskrivning av området
åstadkomma full säkerhet med avseende på en lägenhets storlek, läge och
gränser låte sig i de flesta fall icke göra. Härför erfordrades upprättande
av karta. Uppfattningen om dess nödvändighet torde också numera hava
trängt igenom, och det kunde synas som om mycket vore vunnet därmed.
Så vore emellertid icke förhållandet, såvida icke samtidigt den fordran
ställdes på kartan, att den skulle vara upprättad av kompetent person.
Denna fordran måste ovillkorligen uppehållas, såvida avsöndringsförfaran
det skulle medföra tillfredsställande rättssäkerhet.

Vad Stockholms län vidkomme fordrades visserligen, att lägenheten
vore avfattad å karta och beskriven, men huruvida kartan och beskriv-
ningen vore upprättade på sådant sätt, att säkerhet förefunnes för att de
också motsvarades av de faktiska förhållandena på marken, gjordes där-
emot icke till föremål för någon prövning. Kartor godtoges, som vore
upprättade av snart sagt vem som helst såsom skogvaktare, klockare,
länsmän, nämndemän m. fl. Kartor, som på lantmäterikontoret vore
företedda, hade därför också mången gång varit sådana, att man
haft skäl misstänka, att överensstämmelse med lägenhetens utseende på
marken icke förelegat. En följd av dessa otillfredsställande uppmätningar
hade blivit, att den efter kartan uträknade arealen, som återgivits i upp-
låtelsehandlingen, icke överensstämde med den å marken utvisade och vid
upplåtelsen avsedda. Härtill komme, att det icke hörde till det ovanliga,
att kartan blivit felaktigt uträknad, så att fall kunde inträffa, då handlingarna,

kartan och gränserna på marken angåve tre skilda resultat. Vid av lantmätare verkställda regleringar av gränserna omkring lägenheter eller företagna skiftesförrättningar, i vilka avsöndringar ingått, hade det också visat sig, att tillfredsställande överensstämmelse sällan förelåge mellan avsöndringskarta och marken.

Det oaktat saknades icke personer, vilka hyste den uppfattning, att kartläggning av en lägenhet icke krävde någon egentlig kunnighet i ägomätning. Erfarenheten gäve emellertid otvetydigt vid handen, att även för enkla mätningståtgärder erfordrades en viss rutin och erfarenhet rörande allmän mätningsteknik för ernående av ett gott och tillförlitligt resultat. Härtill komme, att avsöndrade lägenheter icke sällan hade en sådan form, att deras riktiga kartläggning påfordrade användandet av mätning sinstrument. I sådana fall vore under alla förhållanden en viss fackutbildning erforderlig.

En kartas duglighet och användbarhet för bestämmande av en avsöndrings läge, i händelse osäkerhet därom skulle uppstå i framtiden, vore emellertid icke uteslutande beroende på att lägenhetens gränser blivit rätt upptagna utan även därpå, att å densamma funnes inmätta några fasta punkter, vilka framdeles kunde tjäna såsom utgångspunkter vid en eventuell utstakning. I denna del funnes grundad anledning antaga, att flertalet inom Stockholms län upprättade avsöndringskartor vore bristfälliga, då ett icke obetydligt antal för förste lantmätaren företedda sådana kartor visat sig i saknad av dylika punkter, och samma erfarenhet jämväl gjorts av länets lantmätare.

Med frågan om lägenhetens uppmätning och kartläggning sammanhängde en annan åtgärd, som jämväl vore av stor betydelse för ett ordnat avsöndringsväsende, eller markeringen av dess gränser. Förste lantmätaren hade sökt utröna, huru härmed i allmänhet förfores inom länet. Därvid hade han funnit, att någon sådan markering mycket sällan förekomme. Vid bestämmandet av gränserna för det område, som skulle avsöndras, utsattes några tillfälliga märken, bestående av trästickor eller dylikt. Någon för framtiden betryggande rörläggning av hörnpunkterna ifrågakomme dock icke. Följden bleve därför vanligen den, att efter någon tid osäkerhet uppstode om avsöndringens gränser, ofta i förening med tvist med rågranne, som föranledde till ansökan om förordnande för lantmätare att verkställa rågångsuppstakning. Anmärkningsvärt och för förhållandena belysande vore det icke ringa antal sådana förrättningar, som årligen handlades av länets lantmätare.

Påtagligt vore, att de brister, som enligt vad sålunda påvisats vidlådde uppmätning, kartläggning och markering av avsöndrade lägenheter, givit anledning icke blott till kostnader för dessa bristers avhjälpande genom lantmåteriförrättningar utan även till invecklade och för jordägarna kostsamma rättstvister.

För betryggande av rättssäkerheten måste man också uppställa fordran på att kartan förvarades på ett betryggande sätt. Den karta, som enligt vad förut meddelats inom Stockholms län bifogades ansökning om fastställelse, återginge emellertid efter ärendets avgörande till sökanden. Följden härav hade blivit den, att kartorna ofta förkomme. Snart sagt varje dag besöktes Stockholms läns lantmåterikontor av personer, vilka önskade erhålla kopior av avsöndringskartor och, då de erhöle upplysning om att sådana ej funnes där förvarade, uttryckte sin förvåning över förhållandet. Det vore emellertid obestriddigen förenat med större fördel för intressenterna, om kartan förvarades med avsöndringsakten i länets lantmåterikontor, då densamma i allmänhet icke vore behöflig för dem omedelbart efter avsöndringens tillkomst, men det däremot vore av stor betydelse, att vid framdeles uppkommande behov exemplar av kartan kunde erhållas. Saken gällde för övrigt icke blott avsöndringsägarens utan även ägarens av stamfastigheten intresse.

För att fastställelse skulle kunna meddelas å en avsöndring, erfordrades, förutom säker uppgift på dess storlek, läge och gränser, även utredning om lägenhetens stamfastighet. Det sätt, varpå dessa utredningar verkstälts, hade visat sig synnerligen otillfredsställande. Orsaken härtill vore påtagligen den, att dylika utredningar utförts av personer med ringa eller ingen sakkunskap. Följden hade ock därför blivit den, att fastställelse meddelats å ett stort antal avsöndringar, vilka rätteligen icke bort fastställas. Vid uppläggandet av jordregister för länet hade ofta påträffats lägenheter, vilka faststälts från oriktiga stamfastigheter. Även hade i ett stort antal fall fastställelse meddelats å avsöndringar i ett sammanhang från två eller flera hemman eller hemmansdelar, vilka icke legat i samfällighet. Anledningen därtill hade utan tvivel varit den, att den, som anlåtats såsom jordägarnas biträde, icke ägt tillräcklig kännedom om gällande lagstiftning eller också icke förstått föreliggande lantmåterihandlingar. Understundom torde anledningen varit att söka däri, att biträdet varit i saknad av erforderliga jorddelningsakter eller icke insett nödvändigheten av att utröna, vilka förrättningar övergått den fastighet, om vilken det varit fråga. Ett hemman hade exempelvis utlagts vid ett laga skifte

och därefter genom hemmansklyvning uppdelats i två eller flera lotter, varefter en lägenhet belägen på en av berörda lotter försålt. I avsöndringen rörande handlingar hade densamma emellertid uppgivits vara avsöndrad från hela skifteslotten, och hade hemmansklyvningen alltså helt och hållet förbigåtts. I andra fall hade förekommit, att flera lägenheter avsöndrats från samma stamfastighet, men denna hade ena gången uppgivits tillhöra hemmanet nr 1, andra gången nr 2 och en tredje gång bestå av sammanblandade ägor till nr 1 och nr 2.

I dessa och andra liknande fall hade Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande icke kunnat kontrollera de lämnade uppgifterna. Rättelse häruti liksom i en del andra felaktigheter, såsom fel i uträkningen av avsöndringsareal m. m., hade emellertid mången gång stått att vinna genom handlingarnas remitterande till förste lantmätaren för granskning. Detta hade dock förekommit och förekomme alltjämt endast i undantagsfall inom Stockholms län. Att en sådan granskning måste ingå i ett blivande ordnande av avsöndringsväsendet vore dock påtagligt, då en tillförlitlig granskning av en avsöndringsakt icke kunde ske hos någon annan myndighet, enär därför erfordrades tillgång till i lantmäterikontoret förvarade akter. Att ett icke obetydligt arbete bleve förenat härmed vore obestriddigt, men emellertid ställde sig en sådan granskning helt annorlunda, om fullt kompetenta personer gjort arbetet, i vilket fall man hade att påräkna, att fel mera undantagsvis beginges och granskningen således i de flesta fall icke behövde medföra en vidlyftig och tidsödande behandling från förste lantmätarens sida. Dessutom komme jordregistret, i den mån detsamma bleve upplagt, att i hög grad underlätta ett dylikt granskningsarbete, liksom ock att tjäna till ledning vid erforderlig utredning angående lägenhets stamfastighet.

Med vad sålunda anförts hade förste lantmätaren framhållit de huvudsakliga missförhållandena med avseende å avsöndringsväsendet, sådana dessa kommit till synes inom Stockholms län. Obestriddigt syntes honom vara, att de krav, som numera måste ställas på detta jorddelningsinstitut, om detsamma skulle bibehållas, med nödvändighet påfordrade, att detsamma i likhet med övriga jorddelningar för framtiden komme att handhas av lantmätarna. Först genom att så skedde samt de tekniska och andra åtgärder, som erfordrades för bestämmande av en avsöndrings storlek, läge och gränser m. m., komme att utföras av fackutbildade personer, som arbetade under tjänstemannaansvar, kunde man enligt förste lantmätarens mening vänta sig tillfredsställande ordning, reda och rätts-säkerhet i vårt avsöndringsväsende.

Efter att hava redogjort för innehållet i förste lantmätarens i Stockholms län framställning anför lantmäteristyrelsen:

Det otillfredsställande sätt, varpå avsöndringsväsendet i vårt land vore ordnat, utgjorde ett ämne, som under senare åren tilldragit sig allt större och större uppmärksamhet. De missförhållanden, förste lantmätaren i Stockholms län framhållit, innebure därför ingen överraskning. De utgjorde emellertid en tydlig bekräftelse på fortvaron av vådor, vilka syntes vara oskiljaktiga från gällande lagstiftning på ifrågavarande område och vilka särskilt inom Stockholms län med hänsyn såväl till jordens värde som till den omfattning, vari avsöndringsinstitutet inom detta län tillämpades, för närvarande icke läte sig överskådas. Av yttranden, som infordrats av rikets övriga förste lantmätare i anledning av förste lantmätarens i Stockholms län förevarande framställning, framginge, att den erfarenhet, som i allmänhet inom riket vunnits på ifrågavarande område, i stort sett vore enahanda som den, vilken legat till grund för berörda framställning. Att lagstiftningen på området i fråga vore otillfredsställande, därför talade icke minst det förhållandet, att, på sätt av förste lantmätarnas yttranden framginge, i ett stort antal län vid sidan om gällande bestämmelser utvecklats sig ett förfarande, som avsåge att i större grad än lagstiftningen gäve anledning till befärd rättssäkerheten.

Lantmäteristyrelsen erinrar härefter om de bestämmelser angående avsöndring, som föreslagits av skifteslagstiftningskommittén, samt förklarar sig hålla före, att starka skäl förefunnes för utbrytning från jorddelningslagstiftningen av frågan om avsöndringsväsendets ordnande och omedelbart vidtagande av åtgärder för lösning av denna fråga. Efter att hava omnämnt att under åren 1909—1913 fastställts i medeltal 13,687,4 avsöndringar årligen samt att under samma period avslutade laga skiften, hemmansklyvningar och ägostyckningar samt sådana avsöndringsförrättningar, som verkställdes efter förordnande av Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande, angått i medeltal 16,100 fastigheter årligen, anför lantmäteristyrelsen bland annat följande:

Vad anginge bestämmelserna i 21 § i lagen om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring därom, att avhandling rörande jordavsöndring för alltid skall innehålla så noggrann beskrivning å den avsöndrade jordens storlek, läge och gränser, att någon ovisshet därom ej kan uppstå, visade erfarenheten, att detta läte sig göra endast i enkla fall. Så snart området hade oregelbunden form, funne man snart, att det icke

vore möjligt åtminstone för lekmanen att åstadkomma en tillfredsställande sådan beskrivning över dess gränser. Ännu större bleve svårigheterna, när det gällde att genom beskrivning bestämma ett områdes läge. Härav förklarades också, att flera befallningshavande funnit sig böra fordra karta över det område, som i varje fall vore ifråga.

Det vore emellertid icke nog med att karta upprättades, utan man måste enligt lantmäteristyrelsens mening även skaffa bästa möjliga garanti för att kartan vore riktig. För att vinna detta syfte ansåge sig lantmäteristyrelsen i motsats mot vad från några håll framhållits böra fasthålla vid fordran på att kartan skulle vara upprättad av lantmätare och avsöndringsförrättningarna alltså inrangerade inom ramen av den nuvarande organisationen av lantmäteristaten i länen, såsom för övrigt redan vore föreskrivet i gällande nådiga instruktion för lantmäteristyrelsen och rikets lantmätare den 22 oktober 1909, där i § 43 förordnats, att distriktslantmätare och extra lantmätare äro skyldiga att mot ersättning, varom är särskilt stadgat, på sökandes begäran upprätta karta och beskrivning över avsöndrade lägenheter. Endast på detta sätt komme arbetena att utföras under tjänstemannaansvar, och bereddes största möjliga garanti för att kartor, som förekomme, vore riktiga. Det finge visserligen medgivas, att åtskilliga av de kartor över avsöndrade lägenheter, som upprättats av lantmätare, visat sig vara behäftade med på det hela taget samma fel, som plägade förekomma å kartor, vilka författats av andra personer. Detta hade emellertid sin förklaring bland annat däri, att lantmätaren i konkurrens med dessa personer, för att kunna prestera arbetet för lika och om möjligt billigare pris än dessa, såge sig nödsakad att även tillgripa samma genvägar som dessa.

Lantmäteristyrelsen ville erinra, att kommissionen icke uttalat sig om vem som skulle anses i mätning kunnig, och vid sådant förhållande vore styrelsen övertygad, att Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande, som, i händelse kommissionens förslag i denna del gillades, i regel bleve ställda inför ett fullbordat faktum, så ofta skulle finna ömmande omständigheter föreligga, att den av kommissionen föreslagna ändringen i denna del snart skulle befinnas vara betydelselös. Ej heller föreläge enligt styrelsens mening i avseende å landsbygden samma skäl som för städerna att frångå ovillkorligt anlåtande av den för jorddelningens utförande anställda och särskilt utbildade personalen. För städerna komme enligt kommissionens förslag såväl registerkartans upprättande som avstyckning och tomtmätning m. m., därest icke lantmätare anlätades, att verkställas av

i stadens tjänst anställd person. Denne hade tillgång till stadens kartor och arkiv, han måste antagas besitta särskild kännedom om såväl beskaffenheten av stadens kartmaterial som dess fastighetsförhållanden, och fel, som han beginge, komme att lända honom till skada, varför man hos denne måste förutsätta ansvarskänsla i likhet med en statens tjänsteman. Till intet härav funnes motsvarighet beträffande en privat mer eller mindre skolad eller erfaren teknikers ställning i fråga om befatning med jordens delning å landet.

Lantmäteristyrelsen uppställde såsom oundgängligt för vinnande av det syfte, som här avsåges, eller rättssäkerhet, ordning och reda i fråga om avsöndringsväsendet, att av vederbörande lantmätare på tjänstens vägnar karta alltid skulle upprättas och medfölja ansökan om avsöndrings fastställande, samt att denna karta skulle upptaga förutom det område, som i varje fall vore i fråga, även sådana fasta punkter, föremål och mätningsuppgifter, att läget av området bleve fullt bestämt. Om därjämte, såsom lantmäteristyrelsen ansåge nödigt, bestämmelse meddelades om gränslinjernas utstakning, rörläggning och beskrivning på sätt vore stadgat i fråga om ägostyckning samt slutligen ärendet alltid gjordes till föremål för granskning av förste lantmätaren, hölle styrelsen före, att det åstundade resultatet skulle vinnas.

Den ifrågasatta obligatoriska granskningen av förste lantmätaren komme givetvis att förorsaka ökat arbete för denne i synnerhet inom län, där remiss till förste lantmätaren av ansökan om fastställelse å avsöndring för närvarande endast undantagsvis förekomme. Det borde emellertid uppmärksammas, att det vore stor skillnad, då det gällde granskning av ett av sakkunnig person utfört arbete, eller ett arbete, som tillkommit utan egentlig sakkunskap och utan ansvar för begångna fel. Man torde väl kunna säga, att arbetet med granskning av en akt av sistberörda slag ofta toge lika lång tid som granskning av tio av sakkunnig person upprättade akter. I övrigt finge framhållas: dels att frågan om biträde åt förste lantmätarna vore på god väg att vinna sin lösning, dels ock att den mest tidsödande granskningen eller huruvida avsöndringen skett från rätt stamfastighet alltid måste av förste lantmätaren företagas, innan införing i jordregistret kunde ske och lägenheten i samband därmed åsättas registerbeteckning.

Såsom kommissionen meddelat, ägde lantmätare jämlikt 11 § 7 mom. i taxan på arvode för lantmäteriförrättningar att undfå arvode med tio kronor för upprättande av karta med beskrivning över avsöndrad lägen-

het, där ej vidlyftigare mättnings- och utredningsgöromål erfordrades än som under en förrättningsdag hunne utföras. Härtill komme nu, i händelse lantmäteristyrelsens förslag om obligatorisk utstakning, rörläggning och beskrivning av gränslinjerna vunne nådigt gillande, en ytterligare kostnad, som i vanliga fall icke komme att överstiga fem kronor. Till enahanda belopp borde lösen för ett exemplar av karta över avsöndring beräknas. Slutligen finge här framhållas, att nådig kungörelse utfärdats den 23 december 1914 med nya bestämmelser angående användningen av utav riksdagen beviljat anslag till distriktslantmätarnes tjänsteresor. Härvid hade alla de förbättringar till jordägarnas fromma vidtagits, som omförmäldes i kommissionens betänkande å sid. 164—165. Desslikes hade stadgats, att vad som i kungörelsen sagts om distriktslantmätare även skulle gälla för sådan extra lantmätare, vilken det enligt givna föreskrifter ålåg att inom visst distrikt eller del därav verkställa förrättningar av beskaffenhet att kunna ifrågakomma till uppförande i resplan. Härigenom torde de flesta avsöndringar, som på egentliga landsbygden verkställdes för bildande av egna hem, komma att utföras på statens bekostnad.

Även frågan huruvida rikets lantmätare kunde medhinna alla avsöndringsförrättningar hade varit föremål för övervägande inom lantmäteristyrelsen. Antalet tjänstemän vore emellertid enligt styrelsens mening fullt tillräckligt för arbetets utförande utan tidsutdräkt. Vid prövning år 1909 av Eders Kungl. Maj:ts förslag till stat för lantmäteristaten i orterna minskade riksdagen distriktslantmätarbefattningarnas antal med tio. På grund härav och av göromålens omfattning hade följden blivit den, att en högst väsentlig del av förrättningar för närvarande handlades av auskultanter i egenskap av vikarier. Detta kunde givetvis icke sägas vara med god ordning överensstämmande, och det vore nog en tillfällighet, att några allmänna klagomål ännu icke försports från jordägarnas sida. För lantmäterikårens del gällde det anmärkningsvärda förhållandet, att antalet extra ordinarie tjänstemän vore omkring dubbelt så stort som antalet ordinarie. Förhållandet hade också föranlett, att två av lantmätare och sammanslutning av lantmätare gjorda framställningar om förändring i avseende å organisationen vore beroende på Eders Kungl. Maj:ts prövning. Lantmäteristyrelsen föreställde sig, att önskemålet om ökat antal ordinarie befattningar, oberoende av det sätt varpå avsöndringsväsendet bleve ordnat, icke kunde för någon längre tid undanskjutas, och i den mån nya befattningar inrättades, ökades givetvis möjligheterna för allmänheten att bliva snabbt betjänad av vederbörande befattningshavare och alltså

undslippa de täta ombyten av förrättningsmän, som för närvarande vore oundgängliga på grund av fåtalet ordinarie lantmätare.

Vid framställningen har lantmäteristyrelsen fogat förslag, i överensstämmelse med det anförda, till ändrad lydelse av 21 och 29 §§ i lagen om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring ävensom till annan lydelse av första stycket i 31 § i den av kommissionen föreslagna lagen med vissa bestämmelser angående avstyckning och sammanläggning av jordområden i stad i syfte att endast lantmätare skulle vara behörig att verkställa avstyckning inom område, som i sist berörda bestämmelse avses.

Kammarkollegiet har i sitt utlåtande anført bland annat:

Kammarkollegiet.

Även om kostnaderna för jordavsöndring för den enskilde sakägaren blivit i avsevärd mån begränsade, hade detta dock kunnat ske endast därigenom, att nämnda kostnader till stor del överflyttats på statsverket. Det syntes kollegiet vid sådant förhållande ligga vikt uppå, att den föreslagna bestämmelsen om avsöndringskarta icke komme att tillämpas så, att de därmed förbundna kostnaderna onödigtvis uppdreves, vare sig de komme att falla på den enskilde sakägaren eller på statsverket. Åtskilliga avsöndringar torde vara av beskaffenhet att kunna till storlek, läge och gränser fullt identifieras medelst en karta eller ett kartutdrag av allra enklaste beskaffenhet. Avsöndringar av helt skifte eller av andra till sin omfattning redan förut bestämda områden, såsom holmar, urfjällar och på kronomarkerna i Norrland och Dalarna liggande ströangar, torde, enligt kollegiets mening, icke nödvändiggöra någon förrättning på marken, därest karta upptagande stamfastigheten och dess adperlinenser redan finnes. Då emellertid detaljerade föreskrifter rörande avsöndringskartans avfattning och beskaffenhet icke lämpligen syntes böra inflyta i lagtexten, torde dylika föreskrifter av Eders Kungl. Maj:t böra meddelas i administrativ väg samt en hänvisning härtill inflyta i lagtexten.

I motsats till kommissionen, som föreslagit, att avsöndringskartan skall vara upprättad av lantmätare eller annan i ägomätning kunnig person, hade lantmäteristyrelsen i sin underdåniga framställning hemställt, att kartans avfattning, liksom avsöndringsförrättningen i övrigt, skulle uteslutande uppdragas åt lantmätare. Lantmäteristyrelsen hade därjämte föreslagit dels att de i 17 § av nu förevarande lag om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring meddelade bestämmelserna om utstakning och rörläggning av skillnadslinjerna kring ägostyckad fastighet skulle

tillämpas jämväl på jordavsöndring och dels att vederbörande förste lantmätare i varje fall skulle höras över jordavsöndringsansökningen, innan densamma av Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande företogs till prövning.

Kollegiet kunde för sin del icke understödja vad lantmäteristyrelsen i förenämnda hänseende föreslagit och hemställt. Vidkommande till en början frågan, huruvida det avsöndrade jordområdet borde utstakas och rörläggas, hade kollegiet icke insett att en sådan förrättning skulle äga någon betydelse vid prövningen av frågan, huruvida jordavsöndringen vore av beskaffenhet att kunna fastställas eller icke. Kunde avsöndringen icke fastställas, bleve de med förrättningen förbundna kostnaderna, vare sig de fölle på sakägaren eller statsverket, fullständigt onyttiga. Jordavsöndringarnas utstakning och rörläggning vore förenade med betydande kostnader för vederbörande jordägare.

När kollegiet sålunda ansåge sig böra avstyrka lantmäteristyrelsens förslag i denna del, utgjorde detta en ytterligare anledning för kollegiet att ställa sig avvisande beträffande lantmäteristyrelsens förslag att utslutande förbehålla lantmätare befogenheten att avfatta avsöndringskartorna. Såsom i det föregående framhållits, torde dessa kartor i en mängd fall bliva av ytterst enkel beskaffenhet, ofta tilläventyrs en kopia eller ett utdrag av en redan förefintlig karta eller rentav — när fråga exempelvis vore om upplåtelse av en holme — endast ett exemplar av i handeln förekommande blad av något allmänt kartverk. Då för övrigt lantmätarna icke vore de enda, som besatte nödig sakkunskap för ifrågavarande uppgift, utan jämväl andra för ändamålet väl kvalificerade krafter kunde erbjuda allmänheten sina tjänster, förefunnes, enligt kollegiets uppfattning, ingen anledning att förbehålla befattningen med avsöndringskartorna åt lantmäteripersonalen. Detta så mycket mindre som kollegiet med visshet förutsåge, att nämnda av lantmäteristyrelsen föreslagna anordning, vilken skulle innebära ett slags monopol för lantmätarna, skulle leda till stegrade kostnader för statsverket, såväl genom ofrånkomliga anspråk på ökat antal distriktslantmätartjänster som därigenom att monopolet säkerligen komme att resultera i ett fördyrande av avsöndringsförrättningarna med därtill hörande utredningar. Kollegiet kunde ur egen erfarenhet vitsorda riktigheten av lantmäteristyrelsens medgivande, att åtskilliga av de kartor över avsöndrade lägenheter, som upprättats av lantmätare, visat sig vara behäftade med på det hela taget samma fel, som plägade förekomma å karta, som författats av andra personer, men när lantmäteristyrelsen anförde, att detta hade sin förklaring, bland annat, däri, att lantmätaren i

sin konkurrens med andra personer, för att kunna prestera arbetet för lika och om möjligt billigare pris än dessa, såge sig nödsakad att tillgripa samma genvägar som de, torde denna förklaring i varje fall icke vara ägnad att stödja anspråket på monopolställning.

Vad slutligen anginge den av lantmäteristyrelsen föreslagna bestämmelsen, att vederbörande förste lantmätare alltid skulle höras, innan Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande ägde företaga avsöndringsärendet till prövning, insåge kollegiet icke nödvändigheten av densamma, åtminstone icke för det fall att lantmätare avfattat avsöndringskartan. Hade kartan avfattats av annan i ägomätning kunnig person, torde förste lantmätarens yttrande i regel komma att av Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande införskaffas. Lantmäteristyrelsen hade i detta sammanhang framhållit, att den mest tidsödande granskningen av avsöndringshandlingarna i syfte att avgöra, huruvida avsöndringen skett från rätt stamfastighet, alltid måste av förste lantmätaren företagas, innan införing i jordregistret kunde ske och lägenheten i samband därmed åsättas registerbeteckningen. Det syntes kollegiet, som den av lantmäteristyrelsen i anslutning därtill åsyftade kontrollen ändamålsenligast skulle ernås, därest förste lantmätaren finge sig ålagt att, i händelse jordavsöndringen vid densammas införande i jordregistret befundes vara av beskaffenhet att icke hava bort fastställas, därom göra anmälan hos kollegiets advokatfiskal för vidtagande av behörig åtgärd. En dylik bestämmelse, som stode i god överensstämmelse med den i 27 § i nådiga förordningen angående jordregister den 13 juni 1908 föreskrivna anmälningsskyldighet i fråga om äldre jordavsöndringar, syntes lämpligen kunna inflyta i 26 § av förevarande lag.

Såsom lantmäteristyrelsen framhållit, torde en revision av bestämmelserna angående jordavsöndring vara av behovet påkallad till åstadkommande av reda och rättssäkerhet i jordförhållandena. Den kommitté, som av Eders Kungl. Maj:t förordnats att verkställa en fullständig revision av skiftesstadgan och därmed sammanhörande författningar, har uti sitt den 28 juli 1911 avgivna betänkande föreslagit en genomgripande omdaning av avsöndringsinstitutet. På grund av denna frågas samhörighet med jorddelningslagstiftningen i övrigt samt med hänsyn jämväl till innehållet i yttranden, som avgivits över skifteslagstiftningskommitténs förslag, anser jag dock, i motsats till lantmäteristyrelsen, frågan om jordavsöndring icke lämpligen kunna för sig omedelbart företagas till lösning, och finner jag mig för närvarande böra i huvudsak tillstyrka de av fastighets-

Departement-
chefen.

registerkommissionen föreslagna bestämmelser, medelst vilkas genomförande i allt fall ett steg tages mot ett mera tillfredsställande avsöndringsinstitut. Av det nu anförda torde ock följa, att jag för närvarande finner mig icke kunna understödja kammarkollegiets förslag om ändring i 26 § av ifrågavarande lag. Ej heller synes mig kammarkollegiets erinran i avseende å beskaffenheten av avsöndringskarta påkalla ändring i kommissionens förslag.

Med avseende å innehållet i 3 mom. av kommissionens förslag till ändrad lydelse av 29 § i förevarande lag har kammarkollegiet anmärkt, att bestämmelsen om fördelning av stamfastighetens onera syntes böra erhålla sådan avfattning, att under bestämmelsen jämväl komme att falla årliga avbetalnings- och räntebelopp å vad som vid avlösning av vissa frälseräntor enligt lagen den 8 november 1912 av statsmedel förskjutits ävensom vissa avgifter, sådana som det från viss jord i Skåne, Halland och Blekinge utgående landgille, avgälder från de till skatte försälda så kallade halländska kyrkohemmanen samt den i Göteborgs och Bohus län utgående landskyld, vilka samtliga avgifter å ena sidan icke vore att anse såsom frälseräntor, men å andra sidan icke heller kunde betecknas såsom i egentlig mening allmänna utskylder och besvär. I anledning av denna erinran, som synes mig böra beaktas, har jag låtit stadgandets lydelse undergå erforderlig jämkning.

Föreskrifterna uti nu ifrågavarande moment av 29 § enligt kommissionens förslag avse endast jordavsöndring. Det synes mig under sådana förhållanden, som om desamma lämpligare kunde inrymmas i förevarande lags tredje kapitel eller kapitlet om avsöndring, och torde detta låta sig göra på det sätt, att 26 och 27 §§ i lagen sammanföras till en paragraf med nummer 26 och de bestämmelser, som återfinnas i 29 § 3 mom. i kommissionens förslag, efter berörda jämkning upptagas såsom 27 §. Omflyttningen har föranlett någon jämkning i bestämmelsernas avfattning, i avseende varå jag hänvisar till det nu uppsatta förslaget.

Då föreskrift synes böra meddelas angående sättet för klagan över beslut, varom nu är fråga, har förslag i sådant hänseende införts i 28 §.

Det av kommissionen framlagda förslag till lag med vissa bestämmelser angående överflyttning av jord eller lägenhet från ett förvaltningsområde till annat i anledning av förändring i administrativ indelning har genom nådigt beslut remitterats till den av Eders Kungl. Maj:t den 5 december 1913 tillsatta kommitté för så kallade kommunala nybildningar.

Då det av kommissionen föreslagna tillägg till 30 § i lagen om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring innefattar hänvisning till nyss omförmälda lagförslag, synes mig samma tillägg icke nu böra upptagas till behandling.

Den av mig föreslagna lydelsen av 27 § i lagen om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring föranleder vissa jämkningar i 14, 27 och 28 §§ i kommissionens förslag till lag med vissa bestämmelser angående avstyckning och sammanläggning av jordområden i stad, för vilka jämkningar närmare redogörelse icke torde erfordras.

Förslaget till lag med vissa bestämmelser angående avstyckning och sammanläggning av jordområden i stad.

Sistnämnda lagförslag är avsett att gälla jämväl beträffande jord, som innehaves under ständig besittningsrätt eller såsom fideikommiss. För att ovisshet i berörda avseende icke må föreligga, synes mig bestämmelse härom böra upptagas i förslaget. Den torde lämpligen få sin plats såsom 30 § och böra numren å efterföljande paragrafer i lagförslaget därefter jämkas.

Med avseende å övriga av kommissionen framlagda förslag till föreskrifter av allmän lags natur har jag icke något att erinra och synas de föreslagna bestämmelserna lämpligen kunna träda i kraft den 1 september 1916.»

Övriga lagförslag.

Departementschefen uppläste härefter omförmälda lagförslag av den lydelse bilagor vid detta protokoll utvisa och hemställde, att för det ändamål § 87 regeringsformen omförmäler lagrådets utlåtande över förslagen måtte genom utdrag av protokollet inhämtas.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall.

Ur protokollet:

N. Beite.

Bil. A.

Förslag

till

Lag

med vissa bestämmelser angående fastighetsregister.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Över samtliga fastigheter, såväl å landsbygden som i stad, skall enligt de grunder Konungen bestämmer föras förteckning (fastighetsregister).

2 §.

I stad upplägges och föres fastighetsregistret på stadens bekostnad. Beträffande område, som vid utgången av år 1915 hörde till stad, äger dock staden att såsom bidrag till de med registrets uppläggande förbundna kostnader efter ty Konungen bestämmer av statsmedel uppbära ett belopp av högst tio kronor för hektar ej vattentäckt mark, som skall i registret upptagas.

Vad sålunda stadgats för stad skall äga motsvarande tillämpning beträffande köping och annat samhälle å landet, varest tomtindelning såsom i stad finnes, dock att bidrag av statsmedel tillkommer köping och annat samhälle, som nu sagts, endast så vitt fastighetsregister för samhället enligt de bestämmelser, som meddelas för stad, upplagts före utgången av år 1919.

I stad, som lyder under landsrätt, så ock i köping eller annat samhälle på landet, som i denna § avses, skall det likväl ej åligga staden eller samhället att svara för kostnaderna för de uppgifter, vilka för registret skola lämnas av den, som för fastighetsboken, eller av vederbörande häradsskrivare eller landskontor; och må under de villkor Konungen föreskriver förste lantmätaren i länet vara registerförare för stad eller samhälle, som ovan nämnts.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1916.

Bil. B.

Förslag

till

Lag

**angående ändrad lydelse av stadgandet i 2 § under 7:o) av lagen
den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.**

Härigenom förordnas, att stadgandet i 2 § under 7:o) av lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt skall erhålla följande ändrade lydelse:

Besvär, som jämlikt författningarna må hos Konungen fullföljas i statsdepartementen, skola, med de undantag varom i 3 § sägs, tillhöra regeringsrättens upptagande och avgörande i följande mål:

7:o) mål om fastställande av jordebok, om upptagande i eller utslutande ur jordebok av fastighet eller särskild anteckning, om ändring i förhållande, varom uppgift finnes i jordebok införd;

mål, som uppkomma i anledning av fastighetsregisters uppläggande och förande;

de i denna § eljest ej nämnda mål om förmåner, rättigheter och skyldigheter, vilka åtfölja fastighet på grund av dess särskilda natur och egenskap;

Denna lag träder i kraft den 1 september 1916.

*Bil. C.***Förslag**

till

Lag**om ändrad lydelse av 2, 10, 51, 59 och 83 §§ i stadgan den 9 november 1866 om skiftesverket i riket.**

Härigenom förordnas, att 2, 10, 51, 59 och 83 §§ i stadgan den 9 november 1866 om skiftesverket i riket skola erhålla följande ändrade lydelse:

2 §.

Är jord å landet oskiftad och vill delägare laga skifte därå erhålla; have där vitsord till.

Om delning av jord, som ingår i tomtindelning i köping eller å annan ort på landet, varest tomtindelning såsom i stad finnes, gälle vad särskilt är stadgat.

10 §.

Huruvida jord skiftas må, som till stad hörer och samfällig är, därom gälle vad särskilt för varje stad kan vara stadgat, eller, då fråga om skifte av sådan jord väckes, varder förordnat.

Har stadsjord blivit genom teg- eller storskifte i flera skiften lagd och vill delägare däri laga skifte erhålla; då bör, så framt ej alla delägarna därom åsämjas, på prövning i varje fall ankomma, huruvida sådant skifte, till ännu större nytta och bekvämlighet för delägarna, må tillåtas.

Ej må dock jord, som ingår i tomtindelning i stad, i något fall ingå i skifte efter denna författning.

51 §.

Vad nu rörande rågångar i förening med ägoskiften stadgat är, gälle även, då fråga därom, utan sammanhang med skifte, förekommer.

Om bestämmande av gräns för tomt i stad eller köping eller å annan ort på landet, varest tomtindelning såsom i stad finnes, gälle vad särskilt stadgas.

59 §.

Vad nu rörande ägoutbyte mellan byar och hemman i förening med ägoskifte stadgat är, gälle även, då fråga därom, utan sammanhang med sådant skifte, förekommer, likasom ock då stadsjord möter ägor å landet, eller fråga eljest uppstår om utbyte av stadsjord mot äga å landet.

Ej må dock tomt i stad ingå i ägoutbyte, som nu sagts, ej heller vare dylikt ägoutbyte tillåtet mellan tomter i köping eller å annan ort på landet, varest tomtindelning såsom i stad finnes, eller mellan sådan tomt och annan jord.

83 §.

Hindras ordentlig och formlig skiftesläggning av anlagda ryttare-, soldat- eller båtsmanstorp, eller av sådana till hemman hörande lägenheter, som lagligen därifrån upplåtna blivit, eller av sådana inom skifteslaget belägna utjordar eller urfjällar, vilka tillhöra hemman i annat skifteslag och ej kunna efter stadgandet i 56 § utbytas; då skola dessa lägenheter i skiftet ingå och, efter delningsgrund och gradering, jämnogoda utstakas å de ställen, där det till beredande av ett redigt skifte lämpligen ske kan; och gånge med utflytnings- och odlingskostnaderna, som i 13 kap. stadgat finnes. Ägare av det hemman, varifrån lägenhet blivit under nyttjanderätt på viss tid eller livstid upplåten, före vid skiftet därför talan; börande, vid fråga om utbyte av ryttare-, soldat- eller båtsmanstorp, regementsfullmäktig, efter anmälan från lantmätaren, tillförordnas.

Utgöres lägenhet, som från hemman upplåtits, av tomt i köping eller å annan ort på landet, varest tomtindelning såsom i stad finnes, eller av del av sådan tomt, må den dock ej på sätt i denna § sägs i skifte ingå.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1916.

Bil. D.

Förslag

till

Lag

**angående ändrad lydelse av 21, 26, 27, 28 och 29 §§ i lagen
den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning
och jordavsöndring.**

Härigenom förordnas, att 21, 26, 27, 28 och 29 §§ i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring skola erhålla följande ändrade lydelse:

21 §.

Jordområde, som avsöndras för alltid, skall av lantmätare eller annan i ägomätning kunnig person avfattas å karta, upptagande jämte den avsöndrade jorden sådana fasta punkter och mätningssuppgifter att områdets läge varder fullt bestämt.

Avhandling rörande jordavsöndring för alltid, vilken handling skall innehålla noggrann beskrivning å den avsöndrade jordens storlek, läge och gränser, skall jämte kartan över det avsöndrade området ingivas till Konungens befallningshavande, som har att, därest avhandlingen så väl med hänsyn till avsöndringens storlek som ock i övriga avseenden är med denna lag överensstämmande, meddela fastställelse å avsöndringen.

Innan ärendet av Konungens befallningshavande avgöres må, där så nödigt finnes, yttrande av lantmätare inhämtas.

Önskar sökande återfå för fastställelse av avsöndring ingiven karta, vartill ej enligt de av Konungen om redovisning av lantmäteriförrättningar meddelade föreskrifter koncept skall överlämnas i offentlig myndighets förvar, vare sökanden skyldig gälda kostnad för kopia av kartan.

26 §.

Sedan fastställelse meddelats å avsöndring av lägenhet för alltid, skall, på sätt särskilt är föreskrivet, lägenheten införas i fastighetsregistret.

Med jord eller annan lägenhet, som under äganderätt avsöndras efter vad ovan sägs, skall lagfaras, såsom om fast egendom i allmänhet finnes föreskrivet.

Med avhandlingar om avsöndring av lägenhet från de under stadgad åborätt upplåtna hemman förfares på samma sätt, som då åborätt å sådana hemman överlåtes.

27 §.

Avsöndring enligt denna lag må ej äga rum i stad, ej heller i köping eller annat samhälle å landet, varest tomtindelning såsom i stad finnes, såvida fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser föres för samhället i dess helhet.

Å annan ort på landet må avsöndring av område, som ingår i tomtindelning, ej äga rum med mindre området sammanfaller med tomt, som enligt den indelning skall bildas, eller, där i tomt ingå delar av skilda fastigheter, med sådan tomtedel. För genomförande av tomtindelning å sådan ort må avsöndring på ansökan av områdets innehavare kunna medgivas utan hinder därav att avhandling rörande områdets upplåtande icke upprättats eller ingivits; och skall vad denna lag innehåller om storleken av område, som må avsöndras, samt om förbud i vissa fall mot avsöndring icke äga tillämpning i avseende å område, varom nu är fråga, utan att dock innehavare härigenom må tillkomma vidsträcktare rätt att förfoga över området än vad lag och författning eljest medgiva.

Häftar hemman, varifrån för tomtindelnings genomförande avsöndring ägt rum annorledes än i enlighet med de i allmänhet beträffande avsöndring gällande bestämmelser, för tionde, ränta eller annan sådan avgäld, eller eljest för allmänna utskylder och besvär, i vilkas utgörande den avsöndrade lägenheten icke omedelbart deltagar, eller för lån, som av allmänna medel lämnats för beredande av odlingsföretag, eller för förskott av dylika medel för avlösning av frälseränta, och utgör den avsöndrade lägenheten ensam eller tillsammans med vad redan kan vara från hemmanet avsöndrat mera än en femtedel av hemmanets ägovidd, då må på ansökan av hemmanets innehavare Konungens befallningshavande

förordna, efter vilket inbördes förhållande hemmanet och den avsöndrade lägenheten skola svara för förfallande belopp eller delta i utgörandet av hemmanets allmänna utskylder och besvär. Över ansökan, som nu sagts, höre Konungens befallningshavande innehavaren av den avsöndrade lägenheten, så framt denna veterligen blivit till annan upplåten; och äge befallningshavanden jämväl, där ej avsöndringshandlingarna lämna erforderliga upplysningar, inhämta yttrande av kronobetjäningen och lantmätare. Anteckning om Konungens befallningshavandes förordnande skall ske i fastighetsregistret och jordeboken.

28 §.

Tvister rörande avsöndring av lägenhet från de under stadgad åbo-rätt upplåtna hemman skola upptagas och fullföljas på enahanda sätt som tvister angående dylika avsöndringar från frälse- och skattehemman.

Över Konungens befallningshavandes beslut i fråga, som i 21, 22 eller 27 § omförmäles, må klagan föras i den ordning, som för ekonomimål i allmänhet är stadgad.

29 §.

1 mom. Vad i denna lag är stadgat om hemman skall med den inskränkning, som här nedan sägs, gälla även om hemmansdel, som genom hemmansklyvning eller ägostyckning tillkommit, så ock i tillämpliga delar om varje under särskilt nummer i jordeboken upptagen lägenhet, som ej tillkommit genom avsöndring. Vid ägostyckning å sådan lägenhet skall, i stället för att mantal åsättes varje lott, bestämmas det inbördes förhållande, efter vilket lotterna skola delta i utgörandet av lägenhetens allmänna utskylder och besvär.

Är hemmansdel eller lägenhet, som här avses, till läge och beskaffenhet sådan, att den företrädesvis ägnar sig till byggnadstomt, eller består dess värde till huvudsaklig del i vattenfall, fiske eller annan dylik förmån, eller i byggnader, eller andra anläggningar, må ej emot delägars bestridande klyvning äga rum, där den prövas lända honom till förfång.

2 mom. I fråga om klyvning och avsöndring skall vad som gäller om lägenhet, som ej tillkommit genom avsöndring, jämväl tillämpas å för alltid avsöndrad lägenhet; dock att från lägenhet, som sist är sagd,

ylterligare avsöndring för alltid må ske utan inskränkning till viss del av ägovidden.

3 mom. Område, som ingår i tomtindelning i stad eller köping eller å annan ort, varest tomtindelning såsom i stad finnes, må ej, ändå att det genom hemmansklyvning eller ägostyckning utbrutits, klyvas eller styckas enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1916. Vad här ovan är föreskrivet angående klyvning av avsöndrad lägenhet skall, utan hinder av vad 31 § av lagen om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring innehåller angående äldre lägenheter, jämväl å dem äga tillämpning.

Bil. E.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 8 § i lagen den 25 maj 1905 rörande avgäld från avsöndrad lägenhet.

Härigenom förordnas, att 8 § i lagen den 25 maj 1905 rörande avgäld från avsöndrad lägenhet skall erhålla följande ändrade lydelse:

Sedan beslut, som i 5 eller 6 § avses, blivit meddelat, varde, på sätt särskilt är föreskrivet, lägenheten, där sådant tillförenej ägt rum, införd i fastighetsregistret; och skall anteckning om beslutet ske i fastighetsregistret samt, där lägenheten eller dess stamhemman tillhör landet, jämväl i jordeboken.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1916; men skall ej tillämpas förrän i den mån fastighetsregister blivit upplagt.

Bil. I.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 3 och 6 §§ i lagen den 19 april 1907 angående avlösning av avgäld från avsöndrad lägenhet.

Härigenom förordnas, att 3 och 6 §§ i lagen den 19 april 1907 angående avlösning av avgäld från avsöndrad lägenhet skola erhålla följande ändrade lydelse:

3 §.

Har i ärende, varom i 2 § förmäles, lägenhetens ägare styrkt, att ersättning, som för avgäldens avlösning tillkommer hemmanets ägare, till denne utgivits, förordne Konungens befallningshavande om införande av anteckning, att avgäldsskyldigheten upphört, i fastighetsregistret så ock i kronans jordebok, så vitt beslut, varigenom avgälden fastställts, enligt vad särskilt är stadgat blivit anmärkt eller skall anmärkas i jordeboken.

6 §.

Sedan förordnande givits, som i 3 § avses, varde på statsverkets bekostnad meddelande därom genom tryck kungjort så som med Konungens befallningshavandes kungörelser vanligen förfares.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1916.

Bil. G.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 7 § i lagen den 31 augusti 1907 angående stadsplan och tomtindelning.

Härigenom förordnas, att 7 § i lagen den 31 augusti 1907 angående stadsplan och tomtindelning skall erhålla följande ändrade lydelse:

Nybyggnad inom kvarter må ej ske utöver gällande tomtgräns. Å område, som enligt gällande tomtindelning utgör en tomt, men varav särskilda delar äro i olika ägares hand, vare nybyggnad ej tillåten. Har tomt bildats genom åtgärd, till vilken enligt lag rättens medgivande skall sökas, vare nybyggnad å tomten i intet fall tillåten, innan sådant medgivande lämnats.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1916.

Bil. H.

Förslag

till

Lag

med vissa bestämmelser angående avstyckning och sammanläggning av jordområden i stad.

Häri genom förordnas som följer:

1 KAP.

Om avstyckning av område, som ej ingår i tomtindelning.

1 §.

Från fastighet i stad må område, som ej ingår i tomtindelning, avskiljas till särskild fastighet genom avstyckning på sätt nedan sägs.

2 §.

Avstyckning verkställs av lantmätare eller annan i ägomätning kunnig person, som därtill förordnas av Konungens befallningshavande efter ansökan af fastighetens ägare. I fall, då område, som skall avstyckas, blivit till annan överlätet, äge ock han rätt begära avstyckning därav. Har sökanden till förrättningsman föreslagit annan än lantmätare eller i stadens tjänst anställd mättningsman, förordne Konungens befallningshavande så, som skäligt prövas.

Vid förrättningen skola skiftesstadgans föreskrifter rörande annan lantmäteriförrättning än laga skifte äga motsvarande tillämpning, så vitt icke nedan annorlunda stadgas.

3 §.

Avstyckning må verkställas utan biträde av gode män, så vitt icke är fråga om bestämmande av förut icke fastställd rågång eller annan gränslinje mot fastighet, som ej ingår i avstyckningsförrättningen, eller ock förrättningsmannen eller sakägare finner biträde av gode män erforderligt.

Bestämmas under förrättningens gång, att gode män skola tillkallas, må det ej verka rubbning av åtgärd, som vidtagits därförinnan.

4 §.

Utan hinder av att kungörande och kallelse ej verkställts i den i 22 och 23 §§ skiftesstadgan bestämda ordning må avstyckningsförrättning företagas, därest ägaren av stamfastigheten samt i fall, då område, som skall avstyckas, blivit överlåtet till annan, jämväl denne infinna sig eller av förrättningsmannen blivit bevisligen kallade till förrättningen samt fråga ej är om bestämmande av förut icke fastställd rågång eller annan gränslinje mot fastighet, som ej ingår i förrättningen.

5 §.

Vid avstyckning vare ej sådan förrättning, som avses i 5 kap. skiftesstadgan, erforderlig, där den ej påfordras å någondera sidan eller av förrättningsmannen aktas nödig. Ej må dock i något fall rågång mot fastighet utom stadens område bestämmas i sammanhang med avstyckning, med mindre förrättningen verkställas av lantmätare.

6 §.

Avstyckning skall så verkställas, att såväl stamfastigheten som det område, som skall avstyckas, må erhålla rätt till nödiga vägar.

Vid avstyckning skall bestämmas, om och i vad mån med avstyckat område må följa rätt till delaktighet i område, som vid lantmåteriförrättning avsatts för gemensamt behov; och må i den mån sådant är vid laga skifte tillåtet servitut till förmån för fastighet, som beröres av förrättningen, läggas å annan sådan fastighet.

7 §.

Förrättningsmannen åligger att föra protokoll över allt, som förekommer vid förrättningen. Har det avstyckade området blivit till annan upplåtelse, skall den därom upprättade avhandling införas i protokollet eller i styrkt avskrift biläggas detta.

8 §.

Har upplåtelse av det område, som skall avstyckas, icke ägt rum, bestämme fastighetens ägare, med iakttagande av vad i detta kapitel är föreskrivet, huru avstyckningen skall verkställas.

Kunna, då fastigheten äges av flera gemensamt, dessa ej förena sig om sättet för avstyckningens verkställande eller finner förrättningsmannen eller, där han biträdes av gode män, förrättningsmännen vad av fastighetens ägare blivit bestämt vara stridande mot föreskrifterna i detta kapitel, varde beslut meddelat att avstyckningen ej kan äga rum.

9 §.

Har det område, som skall avstyckas, blivit till annan upplåtelse, lände den därom upprättade avhandling till efterrättelse.

Träffa sakägarna utöver vad avhandlingen innehåller överenskommelse i ämne, som angår förrättningen, såsom att med avstyckat område skall följa andel i område, som vid lantmåteriförrättning avsatts för gemensamt behov, eller servitut till förmån för en av styckningen berörd fastighet läggas å annan sådan fastighet, skall därom upprättas skriftlig förening, som underskrives av sakägarna och bestyrkes av gode männen eller, där sådana ej biträda vid förrättningen, av förrättningsmannen.

Uppkommer mellan sakägarna tvist om den rätt, som enligt avhandlingen eller träffad förening tillkommer en var av dem, hänvisas de att vid vederbörlig domstol utföra sin talan, och vile emellertid förrättningen.

Förekommer ej sådan tvist eller har den blivit avgjord genom laga kraft ägande beslut, undersöke förrättningsmannen eller, där han biträdes av gode män, förrättningsmännen, huruvida vad av sakägarna kan vara avtalat eller bestämt eller vad berörda beslut innehåller utgör hinder för avstycknings verkställande i enlighet med föreskrifterna i detta kapitel, samt meddele, där sådant hinder finnes föreligga, beslut att avstyckningen icke kan äga rum.

10 §.

Förrättningsmannen åligger att utmärka avstyckningen å karta. Där ej sakägare påyrkar upprättande av fullständig karta, skall avstyckningskarta upptaga allenast det avstyckade området jämte sådana fasta punkter och mätningssuppgifter, att det avstyckade områdets läge blir fullt bestämt. Förrättningsmannen teckne ock å kartan tydlig beskrivning med hänvisning till varje å kartan upptaget område jämte uppgift i vad mån med avstyckat område följer rätt till delaktighet i område, som vid lantmåteri-förrättning avsatts för gemensamt behov, eller servitut till förmån för en av avstyckningen berörd fastighet lagts å annan sådan fastighet. Kan beskrivningen ej lämpligen införas å avstyckningskartan, har förrättningsmannen att upprätta särskild beskrivning, huru avstyckningen blivit verkställd.

11 §.

Förrättningsmannen skall å marken utstaka och rörlägga skillnadslinjerna mellan stamfastigheten och det avstyckade området, på sätt i 104 § skiftesstadgan föreskrives om skillnadslinjer vid laga skifte, ävensom häröver upprätta fullständig och noggrann beskrivning i enlighet med vad i 52 § skiftesstadgan sägs om rågångs- och rösebeskrivning. Beskrivningen tecknas å kartan eller införes i särskild handling, allt efter som i varje fall provas lämpligast.

Vad sålunda stadgats i fråga om skillnadslinjer mellan stamfastighet och avstyckat område skall ock tillämpas beträffande rågång eller annan gränslinje, som vid avstyckning blivit bestämd.

12 §.

Sedan skillnadslinjerna mellan stamfastigheten och det avstyckade området ävensom rågångar och andra gränslinjer, som vid avstyckningen må hava bestämts, blivit utstakade och rörlagda samt alla till förrättningen hörande frågor i övrigt blivit avgjorda, skall förrättningsmannen å sammanträde med vederbörande sakägare till sökanden eller annan, som utses av sakägarna, utgiva ett exemplar av kartan och samtliga förrättningshandlingar emot bevis, som bilägges konceptakten, ävensom tillkännagiva att förrättningen är avslutad.

Sakägare, som vill fullfölja talan emot förrättningen, har att inom

tre-tio dagar från dess avslutande till magistraten ingiva sina besvär eller ock på egen risk insända dem dit med posten så tidigt, att de före sagda tids utgång komma magistraten tillhanda; och skall underrättelse härom av förrättningsmannen meddelas sakägarna å det sammanträde, varvid förrättningen förklaras avslutad.

Inom samma tid har förrättningsmannen, evad besvär anförts eller icke, att överlämna konceptakten till magistraten.

Vad sålunda stadgats i fråga om klagan över verkställd avstyckning gälle ock i fall, då, på sätt i 8 eller 9 § sägs, beslut meddelats att avstyckning icke kan äga rum; dock att i sådant fall det skall åligga magistraten, där besvär anförts, att infordra förrättningshandlingarna från förrättningsmannen.

13 §.

Då tid för klagan över verkställd avstyckning gått till ända utan att förrättningen klandrats eller ock anförda besvär blivit ogillade genom beslut, som äger laga kraft, har magistraten att, ifall hinder enligt detta kapitel ej möter, meddela fastställelse å avstyckningen ävensom, så vida framställning därom gjorts, åsätta det avstyckade området särskilt namn.

Genom fastställelse å avstyckningen tillkommer ej ägaren vidsträcktare rätt att förfoga över fastigheten än vad lag och författning eljest medgiva.

14 §.

Häftar fastighet, varifrån avstyckning ägt rum i enlighet med bestämmelserna i detta kapitel, för tionde, ränta eller annan sådan avgäld eller eljest för allmänna utskylder och besvär, i vilkas utgörande det avstyckade området icke omedelbart deltagar, eller för lån, som av allmänna medel lämnats för beredande av odlingsföretag, eller för förskott av dylika medel för avlösning av frälseränta, då må på ansökan av stamfastighetens ägare magistraten förordna, efter vilket inbördes förhållande stamfastigheten och det avstyckade området skola svara för förfallande belopp eller deltaga i utgörandet av stamfastighetens allmänna utskylder och besvär. Över ansökan, som nu sagts, höre magistraten ägaren av det avstyckade området, så framt detta veterligen blivit till annan upplåtet; och äge

magistraten jämväl, där ej avstyckningshandlingarna lämna erforderliga upplysningar, inhämta yttrande av lantmätare eller i stadens tjänst anställd mättningsman.

15 §.

Vad ovan sägs beträffande avstyckning av område från viss fastighet skall i tillämpliga delar gälla där eljest i stad avstyckning förekommer från mark, som ej ingår i tomtindelning.

2 KAP.

Om förändring av tomts område, så ock om sammanläggning till tomt av områden, som förut ej ingå i tomtindelning.

16 §.

Vill i stad någon sammanlägga flera tomter eller andra områden till en tomt, eller från tomt avstycka viss del att med annat område sammanläggas till en tomt, eller med tomt sammanlägga område, som förut ej i tomtindelning ingår, eller tomtedel, som förvärvats i den ordning gällande författning om jords eller lägenhets avstående för allmänt behov föreskriver, söke rättens medgivande till den åtgärd.

17 §.

Visar ej den, som söker medgivande, varom i 16 § sägs, att genom laga kraft ägande beslut av myndighet, som har att pröva frågor om tomtindelning, förordnande meddelats om den tomtbildning, varom fråga är, varde ansökningen avslagen.

Lag samma vare, där i lagfartsprotokollet finnes antecknat att klander blivit instämt å fång till område, varom fråga är, eller rätten därtill eljest finnes tvistig eller sådant område är utmätt eller beslut meddelat om dess försäljning i den ordning, som om utmätt fast egendom är stadgad.

18 §.

Sammanläggning av tomter må ej av rätten medgivas, utan så är, att sökanden vunnit lagfart å tomterna samt ej mer än en av tomterna är besvärad av beviljad eller sökt inteckning eller ock, där flera av tomterna äro sålunda besvärade, icke någon av dessa häftar för andra inteckningar än sådana, som äro i samma inbördes ordning gällande jämväl i en var av de andra; skolandet vad nu sagts om inteckning äga tillämpning jämväl beträffande fordran eller rättighet, som avses i 11 kap. 2 § jordabalken.

Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning i avseende å sammanläggning till en tomt av områden, som förut ej ingå i tomtindelning.

19 §.

Medgivande att med tomt sammanlägga område, som förut ej i tomtindelning ingår, må ej av rätten lämnas, utan att sökanden vunnit lagfart å såväl tomten som det område, vilket därmed skall sammanläggas; ej heller där sistnämnda område är besvärat av beviljad eller sökt inteckning eller kan jämlikt 11 kap. 2 § jordabalken i sökandens hand häfta för fordran eller annan rättighet.

Vad nu är sagt äge motsvarande tillämpning, där någon vill med tomt sammanlägga tomtedel, som förvärvats i den ordning gällande författning om jords eller lägenhets avstående för allmänt behov föreskriver.

20 §.

Ej må rätten medgiva ägare av tomt att därifrån avstycka viss del att med annat honom tillhörigt område till en tomt förenas, med mindre han erhållit lagfart å tomten och å det område, varmed tomtdelen skall förenas. Söker ägare av tomt att därifrån må avstyckas viss del att med område, som tillhör annan, sammanläggas till en tomt, må ej medgivande därtill lämnas, där ej sökanden erhållit lagfart å tomten samt ägaren av det område, varmed tomtdelen skall förenas, såväl erhållit lagfart å det område som ock, på grund av överlåtelse från sökanden, om lagfart å tomtdelen gjort ansökan, vilken förklarats vilande i avbidan på styckningsfrågans avgörande.

Är tomt, därifrån någon del skall avstyckas, besvärad av beviljad eller sökt inteckning, må ej rättens medgivande lämnas, där ej, efter det myndighet, som i 17 § sägs, förordnat om styckningen, inteckningshavaren med företeende av inteckningshandlingen i huvudskrift inför rätten samtyckt till styckningen; har samtycke givits, skrive rätten bevis därom å inteckningshandlingen. Samtycket vare utan verkan, där ej i anledning av det lämnade tillståndet rätten medgiver styckningen.

Där sådant fall är för handen, att enligt 11 kap. 2 § jordabalken tomt kan i sökandens hand häfta för fordran eller annan rättighet, må ej avstyckning därifrån medgivas förrän efter utgången av den tid, inom vilken enligt nämnda lagrum inteckning skall sökas.

21 §.

Har område förvärvats genom fång, varmed på grund av äldre lag ägaren ej varit skyldig lagfara, vare i fall, som i 18, 19 och 20 §§ avses, lagfart å området ej erforderlig, där ägarens åtkomst inför rätten styrkes.

22 §.

Bifalles ansökning om sammanläggning av flera tomter och besväras en eller flera av tomterna av inteckning, som icke gäller i den eller de andra, skall inteckningen därefter gälla i hela den sålunda bildade tomt. Sammanlägges eljest med tomt, däri inteckning är beviljad, annat område, vare inteckningen gällande jämväl i det område. Varder efter sammanläggningen, men på grund av tidigare rätt till tomt, varmed annat område sammanlagts, ansökan om inteckning gjord eller fullföljd, skall den inteckning, där ansökningen bifalles, fastställas att gälla i hela den nya tomt.

Vad i denna § är stadgat för det fall, att tomt med annat område sammanlägges, skall äga motsvarande tillämpning, där område, som förut ej i tomtindelning ingår, med del av tomt sammanlägges till en tomt, så ock där särskilda områden, av vilka förut ej något ingår i tomtindelning, sammanläggas till en tomt.

23 §.

Finnes inteckning i tomt, därav någon del avstyckas och med annat område till en tomt sammanlägges, skall den inteckning ej vidare häfta

vid det avstyckade området; in-teckningsansökan, som då styckning kommer till stånd är beroende på prövning, skall, så vitt den avser det avstyckade området, anses förfallen. Är fråga om in-teckning för fordran, skall ansvaret för fordringens hela belopp vila å den återstående tomten.

24 §.

Om ansökning, som i detta kapitel sägs, så ock om rättens beslut däröver skall anteckning göras i lagfartsprotokollet. Skall enligt vad i 22 eller 23 § sägs in-teckning gälla jämväl i annat område än det, vari den beviljats, eller upphöra att gälla i visst område eller ansökan om in-teckning anses till någon del förfallen, göra rätten anteckning därom i in-teckningsprotokollet.

3 KAP.

Om sammanläggning av områden, som ej ingå i tomtindelning.

25 §.

Stadsägoområden, som äro att anse vart för sig såsom särskild fastighet men kommit i en ägares hand, må efter ty här nedan sägs sammanläggas till en fastighet.

Sammanläggning enligt bestämmelserna i detta kapitel vare dock icke tillåten, där tomtindelning finnes, ej heller om fastigheterna icke innehavas med samma rätt eller om de höra till skilda församlingar.

Fastigheter, som efter sammanläggningen icke skulle komma att utgöra ett sammanhängande område, må ej sammanläggas, utan så är, att de förut tillhoppa utgjort en fastighet eller ock ingått i samma fastighet.

26 §.

Ansökning om sammanläggning, som i 25 § sägs, skall göras hos rätten.

Bestämmelserna i 17 § andra stycket samt 18 och 21 §§ i fråga om villkoren för sammanläggning, varom där är fråga, i 22 § om verkan av sådan sammanläggning och i 24 § om anteckning i lagfarts- eller in-teckningsprotokollet i ärende, som i sagda § avses, skola äga motsvarande tillämpning beträffande sammanläggning, varom i detta kapitel stadgas.

27 §.

Häftar fastighet, varom fråga är, för frälseränta eller för lån, som av allmänna medel lämnats för beredande av odlingsföretag, eller för förskott av dylika medel för avlösning av frälseränta, och vilar ej ansvar för samma ränta, lån eller förskott jämväl å de övriga fastigheterna, då må sammanläggning enligt bestämmelserna i detta kapitel icke äga rum, därest med hänsyn till den av sådan åtgärd enligt 28 § följande verkan sammanläggningen skulle kunna lända till förfång för den, som på grund av inteckning eller jämlikt 11 kap. 2 § jordabalken i annan av fastigheterna äger säkerhet för fordran eller rättighet.

Lägenhet, som häftar för avgäld, den där enligt lagen den 25 maj 1905 rörande avgäld från avsöndrad lägenhet skall utgå, må icke sammanläggas med annan fastighet, om avgälden eller någon del därav skall utgöras till fastighet, som icke avses i ansökningen.

28 §.

Bifalles ansökning om sammanläggning enligt bestämmelserna i detta kapitel av skilda fastigheter och häftar någon av dem för ränta, lån eller förskott, som i 27 § sägs, svare hela den sålunda bildade fastigheten för räntan, lånet eller förskottet.

29 §.

Har någon av de fastigheter, varom fråga är, andel i samfällighet eller i annan särskild rättighet eller förmån, som ej tillkommer övriga fastigheter, medför sammanläggningen ej för den nybildade fastigheten vidsträcktare rätt därutinnan än som förut tillkommit förstnämnda fastighet.

4 KAP.

Särskilda bestämmelser.

30 §.

Vad i denna lag stadgas i avseende å jord, som innehaves under äganderätt, gäller även beträffande jord, som innehaves under ständig besittningsrätt eller såsom fideikommiss.

31 §.

Då fastställelse meddelats å avstyckning eller förordnande meddelats, som i 14 § sägs, eller ansökning, som i 2 eller 3 kap. avses, blivit bifallen, skall myndighet, som meddelat beslutet, ofördröjligen därom underätta den, som för fastighetsregistret. Beslut, varigenom ansökning, som avses i 2 kap., blivit bifallen, skall av rätten tillika kungöras den myndighet, som har att pröva frågor om jämkning i gällande tomtindelning.

32 §.

Vad i denna lag är stadgat för stad skall ock gälla för köping och annat samhälle på landet, varest tomtindelning såsom i stad finnes, såvida fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser föres för samhället i dess helhet.

Bestämmelserna i 2 kap. skola gälla även för annan ort på landet, där tomtindelning såsom i stad finnes.

Om förordnande, varom i 14 § sägs, skall för fastighet, som tillhör landet, anteckning ske i jordeboken.

33 §.

Vad enligt 1 kap. ankommer på magistrat skall för Stockholm fullgöras av överståthållarämbetet och för stad, som lyder under landsrätt, ävensom för köping eller annan ort på landet, där bestämmelserna i sagda kapitel äga tillämpning, av Konungens befallningshavande.

34 §.

Över beslut, som jämlikt denna lag meddelats av magistrat eller Konungens befallningshavande, må besvär anföras i den ordning, som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd.

35 §.

Genom denna lag upphäves lagen den 26 maj 1899 angående förändring av tomts område. Förekommer i lag eller författning hänvis-

ning till bestämmelse i nämnda lag, skall motsvarande bestämmelse i den nya lagen tillämpas.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1916.

Bestämmelserna om sammanläggning av områden, som ej ingå i tomtindelning, så ock vad i 31 § stadgas om skyldighet för myndighet, vilken bifallit ansökning, som i 2 eller 3 kap. avses, att om beslutet underrätta den, som för fastighetsregistret, skola dock tillämpas först sedan fastighetsregister upplagts för vederbörande stad eller ort.

Beträffande jämkning i tomtindelning, varom hos vederbörande myndighet ansökan gjorts eller fråga eljest företagits innan den nya lagen trätt i kraft, skola bestämmelserna i 2 kap. gälla, såvida lagen den 26 maj 1899 varit å den jämkning tillämplig. Sökes till åtgärd, som i 16 § avses, rättens medgivande ändå att sådant med hänsyn till äldre lag icke är erforderligt, må medgivande till åtgärden lämnas, om de i 2 kap. för medgivande till dylik åtgärd stadgade förutsättningar äro för handen; och skola för sådant fall bestämmelserna i sagda kapitel jämväl i övrigt i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Förslag

till

Lag

om ändring av vissa bestämmelser i förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom.

Härigenom förordnas:

dels att bestämmelserna i 9 § av förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom om skyldighet för den, som söker lagfart å gård eller tomt, att visa, i vilket kvarter och vid vilka gator tomten är belägen samt tomtens ytinnehåll och längden av dess särskilda sidor, och i 11 § om anmärkande i lagfartsbevis av tomts läge och storlek icke skola äga tillämpning, där uppgift i dessa hänseenden införts uti den i 18 § nämnda bok samt, vad angår uppgiften om tomts ytinnehåll och längden av dess särskilda sidor, denna uppgift grundas å mätning, som till följd av Konungens förordnande skall härutinnan äga vitsord;

dels ock att 6, 9 och 18 §§ i förenämnda förordning skola erhålla följande ändrade lydelse:

6 §.

1 mom. Är lagfart sökt på grund av testamente, dom eller annan handling, som ej vunnit laga kraft, må ansökningen icke bifallas förr än det visas, att handlingen blivit ståndande.

Har ägare av hemman till annan upplåtit del därav med viss till gränserna bestämd ägovidd att såsom hemmansdel ägas, må lagfart å sådan upplåtelse ej beviljas förr än ägostyckning å hemmanet blivit fastställd.

Lag samma vare beträffande sådan upplåtelse, som avser ägostyckning från lägenhet, vilken ej tillkommit genom avsöndring.

Å upplåtelse, varigenom jord eller annat från hemman eller lägenhet avsöndrats, må lagfart ej beviljas förr än fastställelse å avsöndringen meddelats.

2 mom. Har ägare av sådan fastighet i stad, som ej ingår i tomtindelning, till annan överlåtitt visst till gränserna bestämt område därav, må lagfart å fånget ej beviljas förr än fastställelse meddelats å ägostyckning av fastigheten eller å avstyckning av det överlåttna området.

Vad sålunda stadgats om stad skall ock gälla om köping och annat samhälle å landet, varest tomtindelning såsom i stad finnes, såvida fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser föres för samhället i dess helhet.

9 §.

Den, som söker lagfart å gård eller tomt i stad, vare pliktig att visa, i vilket kvarter och vid vilka gator tomten är belägen samt tomtens ytinnehåll och längden av dess särskilda sidor.

Har ägare av tomt i stad till annan överlåtitt visst till gränserna bestämt område därav, må lagfart å den överlåtelse ej beviljas förr än området blivit från tomten avstyckat.

Vad nu är stadgat om stad skall ock gälla om köping och annan ort, varest tomtindelning såsom i stad finnes.

18 §.

Vid rätten skall föras bok i överensstämmelse med lagfartsprotokollet, så inrättad att därav lätteligen kan ses: varje egendom därå lagfart blivit sökt, tiden då det skett, sökandens namn, fånget samt sådant vid fånget fästas villkor, som i 11 § omförmäles, så ock tiden då lagfart blivit beviljad eller avslagen.

Då anteckning skett efter 13 och 16 §§ i denna förordning eller enligt lagen med vissa bestämmelser angående avstyckning och sammanläggning av jordområden i stad, varde ock det i boken anmärkt.

De närmare föreskrifterna om bokens förande meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1916. Bestämmelserna i 6 § 2 mom. skola dock icke äga tillämpning beträffande överlåtelse, som ägt rum före nämnda dag.

Bil. J.

Förslag

till

Lag

**angående upphävande för visst fall av bestämmelser i lagen
om inskrivning av tomträtt och vattenfallsrätt samt
av fång till sådan rätt.**

Härigenom förordnas att bestämmelserna i 4 § av lagen om inskrivning av tomträtt och vattenfallsrätt samt av fång till sådan rätt om skyldighet för den, som söker inskrivning av tomträtt, att visa tomtens läge enligt den för området upprättade planen samt tomtens ytinnehåll och längden av dess särskilda sidor och i 12 § om anmärkande i tomträttsbevis av tomtens läge och storlek icke skola äga tillämpning, där uppgift i dessa hänseenden införts uti den i 16 § nämnda bok samt, vad angår uppgiften om tomts ytinnehåll och längden av dess särskilda sidor, denna uppgift grundas å mätning, som till följd av Konungens förordnande skall härutinnan äga vitsord.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1916.

*Bd. K.***Förslag**

till

Lag**rörande ändrad lydelse av 58 § i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom.**

Härigenom förordnas, att 58 § i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom skall erhålla följande ändrade lydelse:

Vad här ovan om servitut är sagt avser icke servitut, som uppkommer vid laga skifte eller ägostyckning eller vid avstyckning enligt 1 kap. i lagen med vissa bestämmelser angående avstyckning och sammanläggning av jordområden i stad.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1916.

Protokoll, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd tisdagen den 7 september 1915.

Närvarande:

Justitieråden BERGMAN,
SJÖGREN,
Regeringsrådet PALMGREN,
Justitierådet DYBERG.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 7 maj 1915, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättade förslag till

- 1) lag med vissa bestämmelser angående fastighetsregister,
- 2) lag angående ändrad lydelse av stadgandet i 2 § under 7:o) av lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt,
- 3) lag om ändrad lydelse av 2, 10, 51, 59 och 83 §§ i stadgan den 9 november 1866 om skiftesverket i riket,
- 4) lag angående ändrad lydelse av 21, 26, 27, 28 och 29 §§ i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring,
- 5) lag om ändrad lydelse av 8 § i lagen den 25 maj 1905 rörande avgäld från avsöndrad lägenhet,
- 6) lag om ändrad lydelse av 3 och 6 §§ i lagen den 19 april 1907 angående avlösning av avgäld från avsöndrad lägenhet,
- 7) lag om ändrad lydelse av 7 § i lagen den 31 augusti 1907 angående stadsplan och tomtindelning,
- 8) lag med vissa bestämmelser angående arvstyckning och sammanläggning av jordområden i stad,

9) lag om ändring av vissa bestämmelser i förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom,

10) lag angående upphävande för visst fall av bestämmelser i lagen om inskrivning av tomträtt och vattenfallsrätt samt av fång till sådan rätt, samt

11) lag rörande ändrad lydelse av 58 § i förordningen den 16 juni 1875 angående in-teckning i fast egendom.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av fiskalen i Svea hovrätt Gustaf Grefberg.

Förslagen företogos nu till slutlig behandling, och yttrade därvid lagrådet:

Förslaget till lag med vissa bestämmelser angående fastighetsregister.

Det huvudsakliga innehållet i detta lagförslag utgöres av bestämmelser rörande skyldigheten att bekosta fastighetsregistrets uppläggande och förande för stad och för andra samhällen, såvida fastighetsregister där skall föras såsom för stad. Därförutom hava emellertid i förslaget intagits stadganden, som lämpligast torde bära meddelas i annat sammanhang. 1 § innehåller föreskrift därom, att över samtliga fastigheter såväl å landsbygden som i stad skall föras förteckning. Att i förevarande lagförslag intaga en dylik allmän föreskrift, som även avser jordregistret för landsbygden, synes icke vara lämpligt, utan lär med en sådan bestämmelse kunna anstå till revisionen av jordabalken. Här torde bestämmelserna i 1 § och första punkten av 2 §:s första stycke kunna ersättas av en föreskrift, att i stad fastighetsregister skall, enligt de grunder Konungen bestämmer, uppläggas och föras på stadens bekostnad. Vidare synes det vara mindre lämpligt att i förslaget, utöver en hänvisning därtill att bidrag till kostnaderna för registrets uppläggande kunna utgå av statsmedel, intaga bestämmelser angående statsbidragets belopp och villkor för sådant bidrags erhållande, utan torde bestämmelserna härom, såsom vanligen sker, bära förknippas med frågan om anslag för ändamålet.

Beträffande de föreslagna stadgandena om skyldigheten att bekosta registrets uppläggande och förande kan anmärkas, att det icke bör ifrågakomma att, på sätt med stadgandet i sista punkten av 2 §:s tredje stycke lär vara avsett, stad eller annat samhälle, för vilket förste lantmätare förordnats att vara registerförare, skulle kunna förpliktas att helt eller delvis ersätta statsverket härav föranledda kostnader.

Med hänsyn till vad ovan anförts hemställes, att i förevarande lagförslag upptagas allenast föreskrifter av innehåll: att i stad fastighetsregister skall, enligt de grunder Konungen bestämmer, uppläggas och föras på stadens bekostnad, att i den mån fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser skall, efter ty av Konungen förordnas, föras för köping eller annat samhälle å landet, varest tomtindelning såsom i stad finnes, registrets uppläggande och förande skall bekostas av samhället, samt att i stad, som lyder under landsrätt, så ock i köping eller annat samhälle på landet, som i denna lag avses, det likväl ej skall åligga staden eller samhället att svara för kostnaderna för de uppgifter, vilka för registret skola lämnas av den, som för fastighetsboken, eller av vederbörande härads-skrivare eller landskontor, ej heller att, där förste lantmätaren i länet förordnats att vara registerförare, ersätta statsverket härav föranledda kostnader; och bör härtill läggas en allmän hänvisning till möjligheten för stad eller annat samhälle, varom fråga är, att efter ty särskilt förordnas erhålla bidrag av statsmedel till kostnaderna för registrets uppläggande.

Därest förslaget omarbetas i nu antydd riktning, torde lagens rubrik böra angiva, att lagen innefattar bestämmelser om skyldighet för städer och vissa andra samhällen att bekosta fastighetsregisters uppläggande och förande.

Vidkommande de i det remitterade förslaget intagna bestämmelserna om statsbidrag må vidare anföras följande: I fråga om beloppet av detta bidrag har i förslaget ej annan bestämmelse givits, än att bidraget må uppbäras med högst tio kronor för hektar ej vattentäckt mark, som skall i registret upptagas. Av 1914 års kommission har uppgjorts en beräkning rörande statsbidragets fördelning efter areal med viss angiven fallande skala. Av den i enlighet härmed gjorda fördelning, som vidfogats kommissionens betänkande, kan, ehuru lagförslagets text visserligen icke därtill giver anledning, lätt den uppfattning vinna insteg, att i allmänhet varje stad och samhälle skulle hava att emotse det sålunda upptagna beloppet. En dylik skematisk behandling av frågan om statsbidragets fördelning torde dock vara mindre lämplig. Även om den av kommissionen uppställda beräkningsgrunden i många fall kan tjäna till ledning, måste dock hänsyn tagas jämväl till andra omständigheter. För skyldigheten att bekosta registrets uppläggande och förande har, vad städerna angår, huvudsakligen åberopats det förhållandet, att dessa av ålder varit pliktiga att själva bestrida kostnaderna för sitt rättsväsende, medan en motsvarande grund för samma skyldighet beträffande övriga ifrågavarande samhällen icke kan åberopas. Härtill

torde hänsyn i viss mån böra tagas vid statsbidragets fördelning. Den verkliga kostnaden i medeltal för hektar måste ock ställa sig mycket olika i olika städer och samhällen, allt eftersom mer eller mindre ordnade förhållanden föreligga. Jämväl torde böra beaktas den högst betydande skillnaden i ekonomisk bärkraft mellan olika städer och samhällen. Om, såsom ofta torde hända, synnerligen invecklade jordförhållanden sammanträffa med svag ekonomisk bärkraft hos samhället, synes statsbidraget böra utgå med jämförelsevis högre belopp. Endast om hänsyn tages till sålunda antydda omständigheter, torde man vinna en garanti för möjligheten att å ena sidan på ett nöjaktigt sätt genomföra bestämmelserna om registrets uppläggande och å andra sidan begränsa kostnaderna på sätt som i förslaget avses.

För stad är möjligheten att erhålla statsbidrag i förslaget begränsad till att avse område, som vid utgången av år 1915 hörde till staden. Det synes dock kunna ifrågasättas, huruvida icke, därest en dylik tidsbestämmelse över huvud taget skall bibehållas, billigheten fordrar, att denna möjlighet utsträcker till att omfatta jämväl område, rörande vilket vid nämnda tid ansökan om inkorporering till Konungen ingivits, även om beslutet därom först därefter trätt i tillämpning.

Likaledes synes det kunna ifrågasättas, huruvida det i fråga om köping och annat samhälle å landet, som i förslaget avses, för möjligheten att erhålla statsbidrag uppställda villkoret, att fastighetsregister enligt de bestämmelser, som meddelas för stad, blivit för samhället upplagt före utgången av år 1919, är med hänsyn till dylika samhällens i allmänhet svaga ekonomiska ställning överensstämmande med billighet. Ett dylikt samhälles tillkomst är förenad med så många utgifter för olika ändamål, att samhället i regel torde väl vara i behov av statsbidrag till de kostnader, som äro förbundna med uppläggandet av det nya fastighetsregistret för samhället. Vid bestämmande av statsbidragets storlek kan hänsyn tagas därtill, att uppläggandet i viss mån underlättas därigenom, att jordregister, som omfattar samhällets mark, då redan kan vara upplagt.

**Förslaget till lag angående ändrad lydelse av stadgandet i 2 § under 7:o
av lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.**

Utom det föreslagna tillägget till sjunde punkten, emot vilket lagrådet icke har något att erinra, synes ett tillägg vara erforderligt jämväl till elfte punkten av 2 § i lagen om regeringsrätten. Enligt förslaget till

lag med vissa bestämmelser angående avstyckning och sammanläggning av jordområden i stad skola besvär i mål om avstyckning, som avses i 1 kap. av lagförslaget, samt om fördelning av allmänna utskylder och besvär jämte därmed likartade utlagor mellan stamfastighet och avstyckat område handläggas i administrativ ordning. Därest sådana besvärsmål fullföljas hos Konungen, böra de givetvis höra till regeringsrättens upptagande och avgörande. Att så skall bliva förhållandet, lærer även vara med förslaget åsyftat, därvid det torde hava antagits, att dessa mål kunna hänföras under de i elfte punkten av 2 § upptagna målen om avsöndring från fastighet under enskild äganderätt eller stadgad åborätt och om fördelning av mantal eller utskylder mellan stamfastighet och avsöndrad lägenhet. Då detta emellertid icke kan anses otvetydigt, torde genom ett tillägg böra utsägas, att ifrågavarande mål skola tillhöra regeringsrättens prövning. Härigenom föranledes även en ändring i förslagets rubrik och ingress.

Behovet av nu ifrågasatta tillägg är dock i viss mån beroende av bibehållandet av de föreslagna stadgandena om berörda fördelning. Härutinnan hänvisas till lagrådets yttrande vid 14 § i förslaget till lag med vissa bestämmelser angående avstyckning och sammanläggning av jordområden i stad.

Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 21, 26, 27, 28 och 29 §§ i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring.

27 §.

I tredje stycket hava bestämmelser meddelats angående fördelning i visst fall av allmänna utskylder och besvär samt därmed mer eller mindre likartade utlagor, i vilkas utgörande den avsöndrade lägenheten icke omedelbart deltagar. Bestämmelserna äro närmast avfattade efter stadgandena i 3 § i lagen den 25 maj 1905 rörande avgäld från avsöndrad lägenhet. Men frågan om avsöndringens ansvarighet synes här ligga något annorlunda. I nu förevarande fall måste man med hänsyn till avsöndringens beskaffenhet, på sätt jämväl i 1911 års betänkande framhållits, utgå därifrån, att områdets ansvarighet icke bör väsentligen ändras därigenom, att området avsöndras från stamfastigheten. Avsöndringen bör här alltid fortfarande häfta för de prestationer, varom är fråga. Detta kan visserligen åstad-

kommas genom en sådan fördelning, som i förslaget avsetts, förutsatt att fördelningen ej, såsom i förslaget skett, göres beroende av ansökning utan ex officio verkställs av Konungens befallningshavande i samband med fastställelsen. Då emellertid fördelningen i de flesta fall skulle förorsaka betydande omgång och besvär utan motsvarande gagn, alldenstund de belopp, om vilkas fördelning är fråga, i regel äro synnerligen obetydliga, synes frågan lämpligare böra lösas i huvudsaklig överensstämmelse med vad 1911 års kommitté föreslagit. Väl måste det medgivnas, att understundom den fastighet, varå enligt bestämmelserna i 1911 års förslag den primära ansvarigheten skulle komma att vila, kan bliva av jämförelsevis ringa värde, men endast i ytterst sällsynta undantagsfall torde denna fastighet bliva så obetydlig, att den icke kan uppbära de utlagor, varom här är fråga. Emellertid borde från 1911 års förslag upptagas allenast huvudregeln rörande analogisk tillämpning av stadgandena om avsöndrad lägenhets ansvarighet för in-teknad gäld. Denna huvudregel skulle dock tillämpas endast å sådana avsöndringar, som i nu ifrågavarande del av det remitterade förslaget avses, men icke, såsom lydelsen av 1911 års förslag synes föranleda, å avsöndringar i allmänhet. Samma förslags bestämmelser för det fall, att avtal träffats om fördelning av ansvarigheten, torde icke böra upptagas; den regressrätt, som i anledning av särskilt avtal tillkommer stamfastighetens ägare, kan tryggas genom en i vanlig ordning meddelad in-teckning.

Förslaget till lag med vissa bestämmelser angående avstyckning och sammanläggning av jordområden i stad.

3—5 §§.

Enligt lagrådets mening böra, då vid avstyckningsförrättning fråga är om bestämmande av gräns mot fastighet, som ej ingår i förrättningen, stadgandena i 5 kap. skiftesstadgan i allt väsentligt vinna tillämpning. Härifrån avviker förslaget i viss mån i 3 och 4 §§. Även om antagas må, att med »icke fastställd» rågång eller annan gränslinje mot fastighet, som ej ingår i förrättningen, i förslaget jämväl åsyftas »eljest icke behörigen bestämd» rågång eller annan gränslinje mot sådan fastighet, kvarstår dock i förslaget den olikhet mot skiftesstadgans föreskrifter, att där fråga vore om en förut fastställd eller eljest behörigen bestämd gräns, om vars rätta sträckning tvetydighet förekomme, eller således i ett fall,

likartat med det, som avses i 47 § skiftesstadgan, enligt 3 § gode män skulle kunna undvaras och enligt 4 § förrättningen i visst fall skulle kunna företagas, utan att kungörande och kallelse angående rågångsförrättningen verkställts på sätt i 45 § skiftesstadgan sägs. Dessa avvikelser från skiftesstadgans föreskrifter synas ej vara lämpliga. Med hänsyn härtill och då i förslaget bör intagas en allmän föreskrift, att vad i 5 kap. skiftesstadgan sägs om rågångar skall vid avstyckning gälla angående bestämmande av gräns mot fastighet, som ej ingår i förrättningen, hemställas, att 3—5 §§ må i nu antydd riktning omarbetas. Vinner denna hemställan beaktande, torde jämväl någon jämkning i ordalagen i andra stycket av 11 § och första stycket av 12 § böra vidtagas.

6 §.

Sedan i första stycket av denna § föreskrivits, att avstyckning skall så verkställas, att såväl stamfastigheten som det område, som skall avstyckas, må erhålla rätt till nödiga vägar, stadgas i andra stycket, att vid avstyckning skall bestämmas, om och i vad mån med avstyckat område må följa rätt till delaktighet i område, som vid lantmäteriförrättning avsatts för gemensamt behov. Detta stadgande överensstämmer varken med vad som gäller angående ägostyckning eller med bestämmelserna om jordavsöndring. Även om åt det föreslagna avstyckningsförfarandet givits en form, som i väsentliga delar överensstämmer med vad som gäller om ägostyckning, torde det dock kunna sägas, att avstyckning till sin natur närmast är att likställa med jordavsöndring. Den omständigheten, att jordavsöndring ansetts icke kunna förekomma i stad, torde vara anledningen till att man överhuvud taget nu föreslagit införandet av ett nytt jorddelningsinstitut. Nu berörda förhållanden tala för, att i fråga om avstyckning bör uti nu ifrågavarande hänseende gälla vad som gäller beträffande avsöndring, nämligen att med den avsöndrade lägenheten icke må förenas delaktighet i område, som vid lantmäteriförrättning avsatts för gemensamt behov. Anledningen till att man uti det remitterade förslaget intagit en annan ståndpunkt framgår av motiven till 1911 års förslag, som innehöll en bestämmelse i det närmaste lika lydande med den i det remitterade förslaget. I nämnda motiv anfördes, att många stadsägor motsvarade ägotalter, som utbrutits vid laga skiften, hemmansklyvningar eller ägostyckningar, och att det särskilt vore angeläget, att fastighet, som bildades genom avstyckning, tillförsäkrades rätt till nödiga vägar och dylikt. Det

torde således huvudsakligen vara det praktiska behovet av nödig väg för det avstyckade området, som föranlett ifrågavarande stadgande. Och då förhållandena stundom torde kunna vara sådana, att nämnda behov, vars betydelse erkänts genom bestämmelsen i första stycket av 6 §, icke kan lämpligen tillgodoses annorledes än genom att tillerkänna det avstyckade området rätt till delaktighet i en för gemensamt behov avsatt väg, synes ett undantag i denna del böra göras från vad som gäller om avsöndring. Ett dylikt undantag kan så mycket hellre göras, som skifte av mark, vilken avsatts till väg, sällan kommer i fråga och de olägenheter, som äro förenade med den föreslagna bestämmelsen, företrädesvis framträda först vid skifte. Med stöd av vad nu anförts hemställs, att förevarande bestämmelse i det remitterade förslaget ersättes av en föreskrift av det innehåll, att vid avstyckningen skall bestämmas, om och i vad mån för vinnande av det i första stycket avsedda ändamål, såvitt det avstyckade området angår, med detta skall följa rätt till delaktighet i område, som vid lantmäteriförrättning avsatts för gemensamt behov.

Om vad sålunda hemställts vinner beaktande, är därmed icke uteslutet, att framdeles den fråga, som ovan berörts, kan bliva föremål för en förnyad prövning. Därest nämligen avsöndringsinstitutet kommer att reformeras i den riktning, som av skifteskommittén föreslagits, kan det lämpligen tagas i övervägande, huruvida jämväl med avstyckade områden i stad må i större utsträckning kunna förenas delaktighet i områden av ifrågavarande beskaffenhet, på sätt berörda kommitté föreslagit i fråga om avsöndringar.

11 och 12 §§.

Lagrådet hänvisar till vad i fråga om dessa §§ anförts under 3—5 §§.

14 §.

Vad vid 27 § i förslaget till lag angående ändrad lydelse av 21, 26, 27, 28 och 29 §§ i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring erinrats äger här motsvarande tillämpning. Skillnaden är allenast, att medan berörda bestämmelse endast avser visst slag av avsöndring, nu ifrågavarande stadgande skulle gälla för varje avstyckning enligt detta kapitel. Åt denna skillnad torde dock icke böra tillerkännas någon betydelse i förevarande hänseende.

25 §.

I tredje stycket av förevarande § uppställles såsom villkor för att sammanläggning av stadsägoområden till en fastighet skall få äga rum, att de efter sammanläggningen komma att utgöra ett sammanhängande område. Nämda villkor skall emellertid ej gälla för det fall, att stadsägoområdena förut tillhopa utgjort en fastighet eller ock ingått i samma fastighet. Med fastighet avses i detta sammanhang ett eller flera i fastighetsregistret såsom en stadsäga upptagna jordområden. Tillräckliga skäl för detta undantagsstadgande torde ej föreligga. På grund av detsamma skulle den omständigheten, att vid fastighetsregistrets uppläggande i en stad ett med densamma kanske nyligen inkorporerat hemman i registret upptagits såsom en stadsäga, medföra, att sedan det forna hemmanet genom hemmansklyvning, ägostyckning eller avstyckning uppdelats i en mängd stadsägoområden, särskilda sådana skulle, oavsett om de ligga på längre eller kortare avstånd från varandra, kunna sammanläggas till en fastighet. Detta torde ej vara ägnat att bringa reda i fastighetsbildningen. Att 1914 års kommission i olikhet med 1911 års kommitté ansett sig böra föreslå lagbestämmelser om sammanläggning av stadsägoområden, oaktat liknande bestämmelser för landet icke finnas eller av kommissionen kunnat föreslås, torde, såsom jämväl av kommissionens motiv synes framgå, huvudsakligen hava föranletts av en önskan att därigenom underlätta en blivande tomtindelning. Men för detta ändamål torde ej påkallas medgivande att sammanlägga andra fastigheter än sådana, som efter sammanläggningen komma att utgöra ett sammanhängande område. På grund härav hemställles, att nu berörda undantagsstadgande måtte utgå.

Tillika hemställles, att uttrycket i första stycket: »stadsägoområden, som äro att anse vart för sig såsom särskild fastighet» måtte för vinnande av större tydlighet utbytas mot: »områden i stad, som ej ingå i tomtindelning och av vilka vart och ett i fastighetsregistret upptagits såsom särskild fastighet».

27 och 28 §§.

Förslaget innebär, att om av två sammanlagda stadsägoområden det ena på grund av in-teckning utgjort säkerhet för fordran eller annan rättighet samt det andra häftat för frälseränta, odlingslån eller förskott av allmänna medel för avlösning av frälseränta, den genom sammanläggningen

bildade fastigheten skall i sin helhet svara såväl för den intecknade fordringen eller rättigheten som ock för dylik frälseränta, odlingslån eller förskott. Med avseende därå att frälseränta, odlingslån och förskott äga bättre förmånsrätt än intecknad eller genom stadgandet i 11 kap. 2 § jordabalken skyddad fordran eller rättighet, innehåller första stycket av 27 § i förslaget den bestämmelsen, att sammanläggning icke må äga rum, därest sammanläggningen skulle kunna lända till förfång för den, som har dylik fordran eller rättighet. Enligt lagrådets mening är denna bestämmelse icke av behovet påkallad. Härvid är först att märka, att de fall, då stadsägoområde besväräs av frälseränta, odlingslån eller förskott, givetvis äro synnerligen sällsynta. Vidare måste det antagas, att den omständigheten, att det förut intecknade området efter sammanläggningen kommer att besväräs av frälseränta, odlingslån eller förskott, som förut häftat endast vid det andra området, till fullo uppväges därav, att den intecknade fordringen eller rättigheten i stället erhåller säkerhet jämväl i detta andra område. Sådan säkerhet vinnes även för fordran eller annan rättighet, som är skyddad genom stadgandet i 11 kap. 2 § jordabalken. Vad nu är sagt äger också tillämpning i det fall, att tre eller flera fastigheter sammanläggas.

Jämväl föreskriften i andra stycket av 27 § synes kunna utgå. Den i detta stycke åsyftade omständigheten, vilken kan vara av betydelse med avseende å fastigheter på landet på grund av dessas kameerala beskaffenhet, torde däremot icke hava någon betydelse i fråga om stadsfastigheter och således ej heller böra utgöra hinder för en eljest önskvärd sammanläggning. I stället synes saken böra ordnas så, att den genom sammanläggningen bildade fastigheten i sin helhet svarar för avgälden.

Om 27 § utgår ur förslaget, bör 28 § utvidgas att omfatta även avgäld. Utan särskilt stadgande lärer bestämmelsen i 28 § i möjligen förekommande fall vinna analogisk tillämpning på sådan sammanläggning, som omförmäles i 2 kap.

Övriga lagförslag.

Dessa förslag finner lagrådet icke föranleda någon anmärkning.

Ur protokollet:

Erik Ölander.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 31 december 1915.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Hasselrot anmälde lagrådets den 7 september 1915 avgivna yttrande över de den 7 maj samma år till lagrådet remitterade förslag till

lag med vissa bestämmelser angående fastighetsregister;

lag angående ändrad lydelse av stadgandet i 2 § under 7:o) av lagen den 26 maj 1909 om Eders Kungl. Maj:ts regeringsrätt;

lag om ändrad lydelse av 2, 10, 51, 59 och 83 §§ i stadgan den 9 november 1896 om skiftesverket i riket;

lag angående ändrad lydelse av 21, 26, 27, 28 och 29 §§ i lagen den 27 juni 1906 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring;

lag om ändrad lydelse av 8 § i lagen den 25 maj 1905 rörande avgäld från avsöndrad lägenhet;

lag om ändrad lydelse av 3 och 6 §§ i lagen den 19 april 1907 angående avlösning av avgäld från avsöndrad lägenhet;

lag om ändrad lydelse av 7 § i lagen den 31 augusti 1907 angående stadsplan och tomtindelning;

lag med vissa bestämmelser angående avstyckning och sammanläggning av jordområden i stad;

lag om ändring av vissa bestämmelser i förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom;

lag angående upphävande för visst fall av bestämmelser i lagen om inskrivning av tomträtt och vattenfallsrätt samt av fång till sådan rätt;

lag rörande ändrad lydelse av 58 § i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fäst egendom.

Departementschefen omförmälde tillika att utlåtanden i ärendet till Kungl. Maj:t inkommit den 20 maj 1915 från svenska teknologföreningen och den 8 juni 1915 från bostadskommissionen samt att dessa utlåtanden tillhandahållits lagrådet.

Efter att hava redogjort för innehållet i lagrådets yttrande anförde departementschefen följande:

»Såsom framgår av den nu lämnade redogörelsen beröra lagrådets erinringar icke lagförslagets grunder. De avse allenast vissa föreslagna bestämmelser och då vad i fråga om dessa anförts synes mig böra föranleda ändringar i förslagen, hava sådana i enlighet med vad lagrådet hemställt vidtagits. Förenämnda förslag till lag om ändring av vissa bestämmelser i förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom avser bland annat ändring i 18 § av samma förordning. Ändring i denna paragraf påkallas emellertid även av ett inom justitiedepartementet utarbetat lagförslag, som likaledes torde komma att föreläggas 1916 års riksdag, nämligen förslaget till lag om sammanläggning av fastigheter å landet, vilka äro i en ägares hand. I anledning härav har inom departementet upprättats ett särskilt förslag till lag om ändrad lydelse av 18 § i förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom, vilket förslag innefattar jämväl den ändring, som erfordras med hänsyn till den nu förevarande lagstiftningsfrågan; och har Eders Kungl. Maj:t den 23 innevarande månad på min framställning beslutit inhämta lagrådets utlåtande över sistnämnda förslag. I sammanhang härmed har ur förslaget till lag om ändring av vissa bestämmelser i lagfartsförordningen uteslutits vad som avsett ändring i förordningens 18 §.

De remitterade förslagen hava dessutom undergått formella jämkningar i åtskilliga hänseenden.

Till frågan, om och efter vilka grunder statsverket bör lämna bidrag

till kostnaderna för stadsfastighetsregistrets upprättande, torde det tillåtas mig att återkomma vid behandling av statsverkspropositionen för nästa år.»

Departementschefen uppläste härefter de sålunda omarbetade lagförslagen och hemställde, att desamma måtte jämlikt § 87 regeringsformen föreläggas riksdagen till antagande.

Statsrådets övriga ledamöter förenade sig i denna hemställan;

och behagade Hans Maj:t Konungen härtill lämna sitt bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse bil. — till detta protokoll utvisar skulle avlåtast till riksdagen.

Ur protokollet:

N. Beite.
